

1135

797.

F
Dem Deutschen Vieler zu Leide
überfetzt.

Dieses Buch.

797

Jürri Reimarf

ia

temma wiol,

ehf

„kes Jummalat ni lasseb tehha kui
temma tunneb üllewelt.“

Tarto linnas, 1853.

Trükkitud H. Paatmanni kullu ning warraga.

Der Druck dieser Schrift ist unter der Bedingung
genehmigt worden, daß nach Vollendung desselben die
vorschriftmäßige Anzahl von Exemplaren der Abgetheil-
ten Censur in Dorpat vorgestellt werde.

Dorpat, den 29. Februar 1852.

Abgetheilte Censur in Dorpat,
Colleg. - Rath J. de la Croix.

(L. S.)

Kes Jummalat ni lassib teha
Kui temma tunneb üllewelt,
Et Jummal temmast ärva lähhe,
Et temmal kül on hädda teal.
Siis sinna usko tunnistad
Kui häddas ussub Jummalat.

Hamburri lin on põhjapoolsel Saksamaal, Elbe jõe kaldal, suur, ja uhke kaubalin, kus paljogi kennauid ulitsaid ja uhkid ja kõrkid hõneid on. Agga kuidagi iggal pool mailmas, nenda ka siingi sure rikkuse kõrwas waesust, ja kennauiduse kõrwas innetus nähha. Lähhedad surrist ulitsateest piisofesed põikulitsad ja umbesed tännawad wälja, mis üksiko majade due lõppetawad, kus siis waese rahwa hõnelesed seiswad, kes omma palle higge sees, õtse neist rasofeifist omma kõhto täitwad, mis rikkaste laudade pealt mahha langewad. Sesinnatses linnas hakkab meie jut.

Aastal 1649, Paasto ku algus istus madalal toateses, mis umbrännawa soppis seisib, noor 28 aastane mees älli kõrwas ja tigitas tuggewaste ühhe läega kätti, agga teises hoidis ta ramatut, kelles ta hõlega lugges. Tubba olli kül maddal ja majariistad ollid alwad,

agga seina peal olli kaunis suur riol *) täis ramatuid, mis sel aeal wägga kallid ollid. Senest arwata, ep olnud nende perremees mitte ei kingsep, ei kogikol, egga ka kannakittuja. Noort meest öiete wadates, olli temma wäljastpididine ehhitus jo surema seisuse modi. Ta kandis lühhitese parra, ta pitkad musteruged juuksed langesid kauniste soetud kulla ja õllade peale, ja must sammetine mütsikenne kattis ta pead. Kaela ehteks olli temmal walge ja targaste pillutud kaelus, ja must west olli temmal selgas. Laiad krookäissed ollid läikwa nuppukestega käeware ümber kinnipandud ja plüstepaelad siddusid alpidi põlwe ühtaego pitki walgid niitsukki kinni, kennega jallad warjatud ollid. Korraste puhhastud ja mustad kingad ollid jalge otsas. Ei pannud luggeja tähhelegi, et kät seisma olli jänud, kinni lapsenut, esste iljokeste, agga pärrast tuggewamaeste, temmale sedda meletulletas. Jkka weel luggedes, teggi ta omma su lahti ja hakkas lapse surrumiseks lahke hälega laulma:

„Magga minno titteke; waese rahwa lapsok. Nüüd lugges ta jälle ommas wõera kele ramatus ja piddas isseenneses arro ja ütles: „kuida se jalm meie kele käib?“ Nenda mõtteldes figetas ta pissokest küssakaela ja ütles lauldes: „Külwoib hea tarjane kät panna lambo külge“ —

*) riol on seina naale seatud laudid, kelle peal ramatuid hoitakse.

et olle ommete waggane mo lapsote! — „neid nita korraste, end ial mitte nülgi.“ So se on korras! agga nüüd weel õppetus: „Ni wallitseja ka peab rahwal' teggema, kui temma kitus ei pea nurja minnema. „Agga minno laulud lähewad tõeste nurja, kui mo naisoke sellesinnatse karjuja minno holeks üksi jättab. Minna seadan sõnno kotte, agga temma karjub umbropso kuida ta tahhab ja jõuab. Kui kaugele olled sinna piisokene wõsso ommast isfalikkust kannust ajanud!

Ta wöttis poisikese lätkest ja kandis tedda, wahhel sillitades, wahhel jälle laulosid kotte seades, toas sinna ja tänna. Piisoke aastane laps ajas ommad sõrmekesed isä karwo kiini.

„Weike kelm!“ tõrreles isä — „miks saasid sa mind kuulmata? ja waewad peale lõpmata? tasjud armo wihhaga? Ei mitte! sedda wimist ei te sa mitte. Mikspärrast lubbasin minna sinno emma wasto sind fenni hoida, kuni ta taggasi tulleks! Sepärrast: — so kätte ustud ammetit pea ausast ülles — mis ülle sedda, se on taewa Isä holes —

Nüüd koppotadi ukse külge. Perremees hüdis: Ustu sisse!

Selle kässo peale läks üks lahti ja wõeras astus sisse, kelle rided sedda tunnistasid, et ta köginaene olli. Temma punnased, hästi numatud ja walge tannuga ehitud palled, ta täis tuggew tehha, ning kaunis kortsik ja kamsol näitsid täi-

este, et ta omma leiwawannemate eest murret fandes, omma ihho polnud unnustanud.

„Kas ellab siin laulomeister Reimar?“ küsis kõginaene pärrast terretamist.

„Sinno ees seisab lauloteggija,“ — ütles Reimar lahkeste. „Mis asja sul on minno jures?“

„Minna ollen Barbara Kalliswiin“ — ütles kõgineitsi. — „ja rikkas kaubaherra Tobias Wustermann ubba ulitsal, on minno perremees, kelle jures minna kõginaeseks ollen. Sesäma herra jures, kes wimati peaaego radiherraks olleks pandud, kui Snitjeri poolt mõnd meest polleks rohkem olnud. Paasto ku 16 päwal on temma sündimise päaw —

„Di, se on ta minno sündimise päaw“ — ütles Reimar sekka.

„Ja sowin minna sinnult üht laulo, kenna illus ja pitk, maksko se 2 ehk 3 rnbla — kelle fees kõid tulleb sowida, mis mo herra ial iggatseb!“

„Ja mis ta iggatseb? Pūdub temmal terwit? on ta südda raske? wai ons tal rikkad laewad kalli kaubaga merre peal, kelle tullemist warjolisse saddamasse ta otab? ehk tahhab ta tütrid hästi mehhele panna ja poegadele soja pessepaika walmistada? Kas ta armastab, kuidas aulif Doktor M. Luterus teggi —, oma naesofest, wina ja laulo?“

„Pissut terwit woid sa laulo sisse ikka weel seada —“ ütles kõgineitsi — „ehk temmal kül

ei ainus sõrmeotski haiget te. Ja rikkust ka, ehk temmal sedda põhko ka jo kül on. Ta lae wad on jo saddamas warjul, ja kaubadki jo wäljas, muist aiatades muist weel howis meie maja tagga. Üks poeg ja üks tüttar on temmal kül, agga neist ärra lauso ommas laulus ei sõnnakestki, muido rikkud sa temma head meelt ühhe hobiga ärra; sest tüttar põeb tifikusse tõbbe ja poeg on hopis hukka läinud ja jo ammogi ärrajooksnud, ning wahhest soldat ja kes teab mis ammetmees wahhest olnud."

"Agga tüttar wdib jo terweks sada ja poeg ümberpöörda omma kurja teede pealt —" ütles Neimark. "Ja se olleks, minno arwates, kõige kaunim sowimine sinno herrale."

"Ei foggoni!" hüidis neitsi Barbara — "Wõtta minnult õppetust! Wata, kui ühhes waekausis minno isfanda lapsed olleksid parranend ihho ja hinge poolt, ja teises olleks radi herra ehk burmeisteri *) au-nimmi sada: ma wean fihla mis peale tahhad, mo isfand ajaks wist kohhe käid õiele au = nimmeta järrele, ja waotaks sedda waekausi mahha, ning teine waekaus terkiks: Kulda, hõbbedat, ehtid, sammes tid ja sidi on temmal jo kül; agga rohkem au, rohkem austust innimeste ees püiab ta sada."

"Agga mitte Jumala ees!" ütles Neimark

---

*) Burmeister, saksa keele Bürgermeister on linna üllem kohto wannem.

tasfaiilikeste omma parra fisse. Ta näggo sai
uõsina nukrats. Ta ohkas süddamest ja räkis
sallaja isseennesele: "Sesuggust laulo, ja sesug-
guse mehhele, peab minno pea ja käsfi nüüd
teggema!" Ta piddas isseenneses arro, kas piddi
tööd wästo wõtma wai mitte, — watas poea-
kest kes käefesed ümber isfa kaela olli sirrutanud,
stis jälle pitka kastifese pole, mis püsti seinä
naal seistis.

"G" keel on katti" — räkis ta ennesele —
"poogna wai on otsas. Amarillis me kallis
naene on wiinje rahhaga turrule läinud —
sepärrast Süri õun on appu kül, agga lö ham-
bad fisse. — "Armas neitsi Kalliswiin millaks
tahhad sa laulo walmis sada.?"

"Sjamaste tunnahoimen" — ütles kõgineitsi
— "sest tänna on ja Marzi ku 12nes pääw.
Agga laul peab hirmus illus ollema, ütlen ma
sulle. Ma tahhaks se ferd üllem olla ja par-
remat annet wia kui kaubapoisid ja teine perre,
Seada omma tööd sedda modi ja ma tahhan
näidata, et ma ka sitke polle."

"Hea kül!" ütles Reimarf — küllap ma
teen mis ma jõuan ja oßkan. Agga kule!" —
ta läks punnaseks näost — ja ütles: õn on
ennamiste ifka laulikute waenlane. Nälgas lind
laulab sagedaste kül kõigekaunimaste — agga
ehk sinno mõtted lähewad wahhest, teisale, ja
sinna jättad walmistud laulo mulle ennesele laule-
tawaks. Sepärrastanna mulle rubla käerahhaks."

Neitsi Kalliswiin näppistas omma rahhakurolukko lahti, õngitses rublatükki wälja ja andis sedda lauliko kätte. Siis kergites ta omma kornikese kaant, kus mõnda kallist roga sisse olli pandud ja ütles: „Kui sa pahhaks ei panne, siis ollen ma sulle, et sa rõõmsama melega laulosanno wõiksid kolkoseada, mõnda maitsewat roga kasatonud. Ma sowin, et kõik õige suupärrast olleks.“

Sures pakkituses watas isäand Neimark pealt, kui neitsi Kalliswiin ommast kornist walgele toimetas, mis pottides, waagnates, pabberi sisse mäsitud ja puddelise täidetud olli.

„Wõtta wasto tännoga, mis õn sulle jagab“ — ütles ta lihhameel — „Katsu, et se roog warrastud polle“ — kostis ta õiglane südda. Piisko wõitlemise järrel sai wiinne wõimust.

„Jätta omma anded ennesele — rälis ta kindla sannaga. — „Sa walmistad ommale wahhest suurt pahhandust, kui so isäand teada saab, et sa temma —“

Siin jättis ta jutto seisma, sest kõginaise näggo kulutas surt immetsemist.

— „Mis so mele tärkab meister!“ — hüidis ta, õtse kui hawatud. „Mis so jut tähendab? Wõtled sa wahhest, et ma sesuggune ollen, kes omma leiwamannete taggant peaks warrastama? Se siin —“ ta näitas roogade

peale — „jää eila saakste laua pealt ülle, ja ma toon sedda praua teades. Lemma teab, et ma seie pididin tulles, ja on mulle sedda korwi isse täitnud, et sinna selle läbbi rõmused, sedda osavamalt laulosanno wõiksid koks koseada.“

„Suur tänno siis, kui luggu nenda on,“ — ütles Neimark rõõmsast. „Muidogi siggins õnnesowimine palju mõnnusamaste, kui toit ja jomaaeg suud ja süddant on rõmustanud. Sedda teadis peawacnem Izaak ommal aeal hästi kül, sepärrast käskis ta omma esimest sündinud poega Esawit, kedda tahtis õnnistada, ommale linds lasta, ja maggusat roga walmistada, mis suu pärrast pididi ollema. Head teed, neitsi Kalliswiin!“

Nappilt olli kõgineitsi toast läinud, siis tantsis Neimark rõõmsaste omma poakesega möda tubba.

„Kuida wõttab mo kallis naesoke, minõ süddamest armastud Amarillis ommad silmad laiale ajada“ — õiskles ta — „kui ta neid maiusi näeb, mis ial weel meie laua peale polle sanud. Ja G-keelt ja poogna waiko jõuan ma nüid ta soetada!“ „Minne“ — ta wiskas poisi älli taggast — „ei ma jõua ennam kannatada — paar tripu pean ma ilka omma süddame kergituseks teggema, kui sa jällegi hakkaksid karjuma.“

Ta jooksis nurka ja tõi sealt püstikasti feest mängoriistapu wälja, mis pissut surem kui wiol,

agga wähhem jälle kui paswiol olli — kellel
7 keelt loeti, kenneſt G: keel katki olli — ja
mis jalla ehk warda peal ſeiſis. Neimark iſtus
älli kōrwa, panni wioli pōlwede wahhele ja
wōttis poogna parrema kätte. Enne kui ta wäg-
gewa tripudega hakkas mängima, ütles ta pak-
kitud süddameſt: „Waene Wuſtermann! Edeſte?
radiherra: ehk burmiſtri: nimmi maksab ſinno
meleſt rohkem kui poeg ja tüttar? Esmalt minno
Jummal — ſiis naine ja laps — peale ſedda
minno wiol ja wimaks minno ramatud. On
ja jäwad need mo ommaks: ſiis ollen ma täieſte
ōnnelik.

Ja ta mängis ja laulis rõõmsa hälega.

„Armoliſelt jägga ſinna
Toiduſt tarwitufeſ mull'
Jggapääw, et ſaakſin minna
Ihhotoiduſt, tarbeks kül.
Rikkuſt ſuurt, ei pallu ma,
Pudo eest mind hoia ka;
Parrast oſa, Jummal anna
Mulle, mo eest murret kanna.

Jſſand Jürri tōotas hakkatuſelt kül paar
tripo mängida, agga olli pogen kord liikumas,
ſiis ſai tripuſid luggemata hull, ja ta unnuſtas
mängides lapse kiſſagi, mis älliſt tuggewaste
hüidis. Ei katkend G: keelgi teind mängimisele
pakki, waid lõppis mäng ſiis waſt järsko, kui
toauks ätkiſte lahti läks ja emmand Neimark
ſures tuſſas ja weſſiſte ſilmadega tuppa aſtus.

Käſſiringutades kaebas ta omma mehhele

ja ütles: — „Mo rahhakuftur on ärrawarras-
tud, rihmad katkilibigatud! — wata seal! kōit
meie rahha on otsas! ja weel polle ühtegi lõu-
neks ostetud! Mis peame nüid söma? kust särka
same omma poisikesele? kust pima wõtma temmale,
kedda tänna tahtsin ärra wõerutada?

Raebtusest roidund, piddas ta piisut wahhet,
ja andis nenda omma mehhele mahti, omma
arro möda kosta, kes naest nenda tõrreles
õiendas.

„Di, oi, emmand Anna Margareta!“ hak-
kas ta peale, — egga olnud nüid ennarn head
luggu, sest muido nimmetas ta omma naest me-
lites Amarillis, kuida meie wahhest: Ellake
ütleme — „Sa olled mind peaago pool surnuks
ehmatand! Ja miispärrast? Wanna nahktaško
pärrast, kus rubla ja mõnni koppil sees olli.
Armas naene! kuhho on sinno Jummala-lotus
jänud? Se on jo ärrasulland, kui paastoagne
lummi kurwastuse päikese paistel! Sest on mulle
suur õn, et minno kohta se piisoke äppardus
ei juhtund. Olleks minna lastnud, taško
warrastada, siis olleksid sa tõeste jälle mo
kallist lauliko-ammetid laimand, mis sinno ar-
wates mind wahhest pimmedaks, wahhest kur-
diks, ja wahhest peast rummalaks peab teggema.
Ja, jah, ka targa ilmalastele lüiakse näppo
ninna al, ja tehakse pahha puksi.“

Need augutusid mõdedusid. Parremaste kui
kōit troostisannad kinnitasid need sannad emman-

dat, ta tõusis äkkitselt otse kui suresti wäsimusest püsti, ta kahwato näos olli jälle punna tõusnud.

„Oh Jürri!“ ütles ta tõrrelde — „mis olleksid sinna minnota, ilma omma holitsewa naeseta! Wõera rahwa mängopall olleksid sa — pilliroog, mis tulest sinna ja tänna kõigutakse! Kui saggedaste piddin minna parrandama, mis sinno liiguskumine, sinno — “

Reimark olli omma wioli kõrwale pannud. Ta panni käe omma naese kaela ümber ja tõmbas tedda älli peale, kus lapsokse omma selge ja siniste suurte silmadega wannemate otsa wahtis.

„Eks olle nenda!“ ütles laulif — „sinna polle ei milgi kombel-Tobias Wusterman! Eks maksja sesinnane meie poeg rohkem kui sadda nahkkufrud mitme tuhhande rublaga? “Ja enäh — ta tõstis rätiko rogade pealt pistsut üllesse — „Summal on jo jälle asfemele andnud, mis sadana sellid teiselt poolt meie käest wõtnud. Agga meie tahhame ikka peale rahhus ja ühhes meles ellada, kuidas ristirahwa abbiello-rahwa kohhus on.

„Sinna olled palju parrem kui minna!“ ütles nuttes Margareta.

„Ja sinna targem, hoidlikum, holikam kui minna — (ühhe sõnnaga: minno süddamest armastud Amarillis!“ — kitis Reimark.

„Ja sinna selge naljahanimas omma pagganawärki nimmetusega“ — tõrreles Margareta.
„Olleks ma õmmetige mitte sinno wõimust andnud,

kui poissti ristmises „Silwius“ nimetati. Ei ühhelgi mõistlikul inimesel koggonna Hamburri linnas polle seddawärki nimme!

Selle wahhe aeal olli Reimark kaks klasi kalli Malaga winaga täitnud.

„Meie lapse aealiko ja iggawese õnne peale! ütles ta. Müid piddi Amarillis ka klasi wõtma ja sellega omma mehhe klasi külge tõukama. Agga jues weel püidis teine kässti iljokeste laua pealt rahha pihko sada.

„Polite!“ hüidis Reimark, ja temma kässti olli wirgem ja õsawam rahha wõttes. „Minno wiol tarwitab G: keelt, ja poogen waiko. —“

„Ja meie pois päiwis paar kortnad pima“ — ütles Amarillis ja temma kässti plüidis mehhe käe seest rahha ärraõngitseda — „õiguse poolt tulleb ellawate eest rohkem murret piddada kui furnute eest.“

Agga seddapuhko olli isfand Reimark kindel ommas sõnnas, ja rahha läks polite.

Sellesamma päwa õhtol istus isfand Zürri Reimark Hamburri linna saddama silla otsas, ja seadis laulo kokko. Roddunt olli ta ärra-põggenend, sest ta weike poeake, kedda emmand Anna Margareta kindla nõuga hakkand wõderutama, teggi rohket kissa. Sepärrast teggi ta saddama silda ommaks laulo-paigaks. Agga täna ei sigginsend laulosõnnad mitte ni mõnnusaste ja laddusaste, kui muido, sest tännase laulomood,

ja se, kelle kituseks ta sedda piddi teggema, olli temmal hopis wasta meelt. Ilka pimedamaks läks õhto, kellad löid tundisid; taewakummi külges hiilgasid hõbbewärki tähhed ja nende kumma paistis Elbe jõe wee pinna peal, mis kohhades wasto silda löi. Laewade peal, kenne woimato mastide hullk kui mets pimmedas seisis, nähti seal ja teal mõnni tullekelene läikiwad, kelle abbiga laewamehhed ommale õhtoroga walmistasid. Ilka waitsemaks sai sild, kus meie laulik omma sõnno seadis, ja olli ta kindlaste ette wõtnud, mitte enne koddõ minna, kui laul pabberi peal ehk ka peas piddi walmis ollema.

Sealtep se siis tulli, et ta koggoni tähhele ei pannud, et teiselt poolt kaldast pissõke künna kene hopis waitsel kombel ülle jõe temma kohta ajas. Nelli meest, kes Neimarki liggidal kün nast kaldasse ronnisid, ajasid issekeskis — nad arwasid ennast üksi ollewad — kolledaid juttusid. Üleks laulik neid kuulnud, siis olleks ta kül märkand, mis sugguse waimo lapsed nad ollid. Nemmad räkisid ei munst asjust kui rõwimisest, põlletamisest, tapmisest, wallekaubast ja sesugust asjust, mis kannepise lingoga ehk terrawa mõdegaga wimaks tassutakse. Sel aeal olli kolmekümne aastane sõdda rahwa õnneks lõppend, agga mõnni trop soldatid, kedda lahti lasti, ja kes nüid ilma töta ja leiwata ollid, piddasid sõdda omma kae peal. Üks sesuggune trop liggi 4000 pead, kes ennast nelokulleks ja wõs-

so runaks nimetas, ollid omma leeri Hamburi ja Lüneburi linna wahhele sure metsa sisse ülleslõnud. Nemmaid käisid aeoti kui tallopoead, aeoti kui rüütlid, wahhest kui jallasoldatid möda maad, ja ollid õtse maa witsaks, et kül Rootsi kindral Wrangel neid, kedda kätte sai, ilma armota ja hulga kaupa lastis üllespuu. Nende seltsi ollid wist ka need 4 meest, kes praego kunnast maale ollid tulnud, sest nende kõnned tunnistasid sedda. Nemmaid ollid tööl, omma künna saddama tammi sissepole tõstmas, siis kuulsid nad meie lauliko sõnno, kes tugge waste ja rõõmsaste hüidis: „Tänno Jummalale! nüid ollen ma ommetige walmis.“

Need sannad ehmatafid kelmisid wägga, ja ümberwadates näggid üht meest, kes sure kiwi taggant üllestõusis ja hakkas ärraminnema. Silmapilk näggi isfand Reimarl neljast mehhest ennast ümberpiirdud ollewad, kes waenlase kombel ja nõuga omma kättega temast kinnihakkasid, ja pitka külma nugga terrawa otsaga temma kõrri külge pannid.

„Tõuka sisse, Kõrriwõtja!“ — mörrises üks seltsimees jämeda hälega — „ja wiska ta siis wette.“

„Ei mitte!“ ütles noamees — „es malt pean ma teadma, kes tedda meie jällile on saatnud. Nägi, koer! kes sa olled ja mikspärrast olled sa meie järrele passi piddanud? Ugga kõnnele tasfa iljokeste, ehk mo nugga lõikab so kõrri wahha.“

Sesinnane luggu paiskas meie Reimarki äkkitselt temma laulo-möttest patto porri sekka; ta ehmatas üllewägga Tükki aea pärrrast alles toibus ta jälle ja wastas:

„Mis teie minnust tahhate? Ma polle ial möttelnud, teie järrele passi piddada. Oles ma muido ni waljuste räkinud, ehk warjawa kiwwi taggant wälja tulnud? Ei ainustki teie sõnnadest olle ma kuulnud, kunnii teie mind kinniwõtsite.“

„Tõuka sisse, Rõrriwõtja! kordas esimine hääl — „ta salgab kui kangelaelne kurrat.“

„Kosta minno küssimese peale — ütles noamees — „ehk“ —

Noa ots tungis wallo teggewalt ihonahha sisse ja lõppetas ähwardust.

„Minna ollen waene laulik ja kirjatundja“ — ütles Reimark sures näppitsas — „nimmega Jürri Reimark, ja tullin seie, et üht laulo tahtsin tehha, kellega rikkas kaubaherra Tobias Wusterman omma sündimise päwal peab terretud sama. Sesinnane pääw on 16. März, ja et jo tunnahommen laulo minno käest tuakse, agga koddoo lapse kissa on, sepärrast —“

„Muid rägib ta tõt, Tappasil!“ — ütles Rõrriwõtja ja tõmbas noa Reimarki kaela jurest taggasi. Ruesteistkümmes März on mulle minno Koolmeistri käest mitto nahhatäit tonud, ja rohkem waewahiggi wäljapigistand, kui sel mehikisel. Muid on ta minno assemele hakkanud

ja lorriseb ja walletab wannamehhele õnneso-
wimisi ette. Rahjo, et jo ni pimme aeg on,
muido wõiksime temma laulo ka luggeda."

"Lõppeta jo, Kõrriwõtja!" nurrisesid teised
— "meil polle aega wita, kui meie tühja pihhoga
ei tahha taggasi minna."

Mõrtsuka nugga tulli jälle Reimarki laela
liggi. Laulik panni käed risti, watis wagga
silmita taewa pole ja ütles sures Zummala rah-
hus: "Kõik sündlo nenda ilka mull', kui Zum-
mal tahhab taewas."

Kui noahaaw weel wibis tulles, kinnitas
Reimark ennast jälle, ja hakkas armsa hääle
ja sõnnadega räkima: "Armsad innimesed! teie
käite sedda teed, mis pörgo hukkatuse sisse wiib.
Mis kurja ollen minna teile teinud, et teie
minno werd tahhate wallada, ja naest ja last
waesiks tehha? Kuida ollen minna teie teed
matnud, et mind kui surnud eest tahhate wisfata?
Arkage ülles, eksind ristihinged, ni kaua kui
weel aega on."

Mehhed naersid. "Meil polle nüid ennam
rüggemendipappi tarwis" — ütles Tappasül
irwitades. — "Sepärrast hoia omma sõnno, pois!
— Mis sa weel aega widad, Kõrriwõtja?"

"Sepärrast et laulikul õigus on" — kostis
ta. "Minno pärast teadko kõik maailm, mis sug-
gused ammetmehhed meie olleme, kui meid agga
legi ei püa keelda. Ja et sesinnane mees sedda
ei wõi egga jõua tehha, selle eest ollen minna

käimees. Uuga ei ma ilmaasjata tedda sestün-
natsfest lõksust lahti lasse. Temma laulole
tahhan ma weel õige kenna kingituse wanna
kitsi wannamehhele jure lissada, ja temma peab
wija ollema. Üttelge isse, eks minno pois olle
mulle ja teile iggapäwaga suremaks koormaks
sest päwast sadik, kui ta emma nahka heitis?
Eks olle parrem, ma läkkitan tedda omma isfale,
et ta minno asemel temma pärrija olleks, ja
minna seddawist õiete isfalikult poisit eest mur-
retsen, kui et ma tedda holimataalt wõera rahwa
selka tõukan?"

Ilma et ta omma seltsimeeste kostmist olleks
ootand, hüidis Rõrriwõtja pole hälega: "Dhoi,
Bernard! tulle seie!

Warsti tulli weike poisike liggidale, kelle
wašto noamees ütles: "Kule Bernard, minne
selle mehhega kasa, ja kula illusaste temma sõnna.
Kül ta wiib sind illusa ja rikka maja sisse,
kus sulle iggapäaw sured torbiku täied maggu-
said mandlid ja rosinamarjo antakse. Wanna
isfa ja wannaemma jure pead sa minnema.

Umber wie aastane poisike wahtis mõnni
filmapiilk Neimarki peale, ja ütles siis tõrkudes:
"Ma jään sinno jure, isfa!" "Kuida? hukka-
lainud kelm!" hüidis mees wihhaselt — "sinna
ei tahha mo sõnna kuulda?" Ta sirutas
sõrmed poisikese paksu juukse sisse ja tõstis
tedda karmopiddi üllesse, et jallad ilpusid ja
kissapil hüidis. "Kas ma pean sind kui kas-

sipoega Elbe jõkke ärraupputama? Kas sa pead lõugu ja teed, mis ma sind käsän?"

"Jah ma tahhan! töinas poisike lubbamist, ja andis temma isäa tedda lauliko kätte, üteldes: "Minno nugga leiab tõeste sinno kõrri jälle, kui sa sedda poisikest tõeste wanna Wustermanni kätte ei wi. Risttud ta on, sest se olli ta isäa meliko emä tahtmine. Säb" — ta tõmbas põuest kokkomurtud ja wõdiatud pabberi tükkis wälja, andis sedda Reimarkile, kes nüüd ja lahkemaste hingas — "seddasinnast ristmise kirja anna wannamehhele pihko ja ütles temmale, et ma punnase kulle ta kattusele ajan, kui ta poisiki nissammoti ommast majast wäljaajab, kuidas ta minnoga teinud. Poisikesele tehko ta sedda wört head, mis ta mulle nurjapiddi teinud."

Reimark olli poles uimatuses sedda kõnnet kuulnud, wõttis siis kirja ja poisikest omma kätte ja tahtis kireste sesuggusest welaast seltsist põggeneda; agga tundis seälsammas paigas ennast ühhest neist wõeraist mehhist kinnipetawad.

"Esite wannu, pois!" ütles wõeras mees — "et sa linnas meist ühtegi ei lobbise."

"Kuida?" ütles Reimark kurwalt — "sinna nõuad, et minna kōik-teadwat, wäggewat, pühhawihhaga ja pühha Zummalat pean tunniשמehhels hüidma? Usud sinna siis Zummalat taewas?"

"Hea küll" — kostis mõrtsukasel laia irwis tamisega — "wannu siis Kurradi nimmel, et se sind wõttaks, kui sa meid üllesse annad."

Neimark jahmatas. „Oh!“ ütles ta süda-
dame pakkituses — usfute teie kurradit' ja pö-
gut: mikspärrast käite siis sesuggust teed, kelle
peal temma teid omma legitsewa tulleahjo-roaks
wõttab?“

„Laulikul on jo jälle digus —“ naeris
Kõrriwõtja — „temmaga ei sa sinna lorda,
Billing, temma on kirjaturundja! Hirm minno noa
eest jõuab rohkemat tehha, kui wanne kõige
kurradite jures. Sedda pea meles, lauliko
isсанд! Hoi ennast ka eddespidi sesugguse
paikade eest, kui sesinnane sild siin on!“

Kelmitrup kargas nüid wennesse, mis sad-
dama sisse olli tõstetud, sõudis kireste mastide
pole ja laddus peagi Neimarki silmist ärra.

Ta astus mõnd sammo ruttuust eddasi, agga
siis langes ta põlveli mahha ja pallus südda-
melikult: „Minno Jummal, tänno olgo sulle, et
sa mind nüid immelikult olled peastnud.“ Siis
joksis ta rutto, wõeras pois käe kõrwas, linna
wärrawa pole, mis jo ammogi kinni olli. Ta
pidi omma wimast koppikat wärrawa lahtiteg-
gemise eest maksma. Emand Margareta olli
lapsokest, wõerutamise pärrast, tännaseks õhtuks
naburisse hea tutwa naesterahwa holeks andnud,
et lapsoke emmat ei nääks, egga nissahimmo
pärrast ei karjuks. Sepärrast leidis Neimark
koddoo tulles, toa hopis waggase, agga omma
abbikasa sures tussas sellepärrast, et ta ni kaua
ärra olnud. Temma tušk sai immetsemiseks, kui

ta wõderast poisikest näggi, ja jahmatawaks hirmuks, kui ta omma Jürri suust sedda wirastuse juhtumist kuulis.

„Kuida siis“ — hüidis ta käsfi ringutades — „kui rikkas kaubaherra sedda harrimata ja pessemata poisikest ommaks ei tunnista egga wõtta? Eks temma isä wahhest arwa, et sa temma käsko polle täitnud, ja teeb omma mõrtsu-ka-äwardust tõeks?“

„Dlle sellepärrast rahholik! kallis Amarillis, —“ rõmuistas Neimark — „minno ello on Jummalä käes. Eks sesamma, kes mind tänna läikiwa noa eest peastis, sedda eddespiddi jõua keelda? Tännagem tedda temma kaitsemise eest, ja pallume ennašt ifka peale temma hoolde.“

Ta tõi omma kalli wioli wälja, kellel nüüd kõik keled täieste peal ollid, seadis keled hälesse ja katsus mõnne poogna-tribuga. Nüüd langes ta toli pealt põlweli, käskis poisikest seddasamma teha, ja ka emmand Margareta teggi nenda. Nüüd laulis ja mängis Neimark õtse kui Tarwet oma kandlega:

„Siis wõtta wiimselt se hea nõuo
Te tööd ja pallu Jummalat;
Ka anna lauldes temmal auo
Kui sinna kurja kannatad.
Kes Jummalast ei taggane
Ei Jummal sedda unnusta.“

Ni kaua kui Neimark mängis ja laulis, olli piisofe Bernard wait ommas kombes olles. Nappilt agga olli wiol omma kästi taggasi pandud,

siis hakkas poisike k rredaste üttelema: „minna tahhan sure torbiko täie mandlid ja rosinaid sada!”

„T anna mitte” — tr b stis Neimark — „hommen, kui sa omma rikka wannaisa jure saad, pead sa mandlid ja rosinaid sama.”

„Minna tahhan neid jallamaid sada — t inas poisike.

„Säh!” ütles emmand Margareta ja andis temmale tükki leiba — „s h teist selle asfemele.”

Ta ehmatas  llev gga, kui näggi, et pois sedda annet wihhamelega laugele ennesest mah hawiskas.

„Minna tahhan agga mandlid ja rosinaid sada” — hüidis ta ja ldi jalga mahha — „terwe sure torbiko täie!”

„Sinna pattopung!” tõrreles emmand Margareta — „sinna wiiskad kallist Jummalala annet maa peale mahha! Jürri, sa olled kenna kongi majase tonud. Ma ei tahtnud find lapse kis saga waewata, sepärrast wiisin o na poisit teiste holest, ja nüid on meil wõeras w rrokael majas, kes k mmekord t lamaste m rrab, kui meie Silwius.”

„Arwa temma wallatust mitte wägga sureks s iks” —  tles Neimark — „M dile ommetige, kui wägga halwaste on ta kaswatud. J kka warraste ja mõrtsukate hulgas, polle ta ühtegi head kuulnud egga näinud, waid agga maiaks läinud. Kannata homseni, siis wiin ma tedda ta wannaisale.”

„Agga ta rögib kõik majarahwa kokko“ —
kurtis emand Neimark.

Neimark räkis nüüd melites poisiga, agga ei sanud abbi, waid läks Bernard weel belamaks.

„Se wõsso“ — ütles Neimark pead wangu tades — „on kurjast kannust ajanud, ja ta isä ommas nores põlwes wist sesammafuggune bel juur olnud, egga ta müido sesuggust habbe mata ello polleks ette wõtnud.“

Lük aega seisis ta, käed rinde peal, poisi ees ja watas kuidas selle kangelaelus ifka tõusis. Wimakš ajas laulikul punna palgesse, silmad läksid erredaks ja õige wihha selle ülleannetuse pärrast täitis tedda. Ta ajas korraga kõik kümme sõrme Bernardi karwo, rapputas tedda karwopiddi tuggewaste ja tõstis tedda üllesse. Siis ütles ta Rõrriwõtja modi waljo hälega: „Dlle seddamaid wait! müido wislan ma sind aknast wälja!“

Se nõu aitas.

„Jah ma tahhan wait olla!“ tõotas karwopiddi weel rippudes ja lae ja põrmando wahhel ilpeldes poisikene.

„Panne leiwatük jälle senna paika, kuhho pois sedda wislas“ — pallus Neimark oma abbi kasat, kes mehhe tahtmist warsti täitis.

Neimark panni nüüd poisi omma jalgele ja lästis: „wõtta nüüd leib maast üllesse, anna

minno armsa kasale kät ja ütle wisakalt: Ma tännan sind! Siis sö leib ärra."

Bernard seadis paar korda weel wasto tõrkuma! agga Neimark sirrutas nikohhe kät ja märkas poisike kül, kuhho se jälle pididi hak- kama, kunnii poisikese tõrkumine hopis olli wõidetud.

Wessiste filmadega kufas ta kuiva leiva- tükki ärra. Wiimse sutäie jures tulli weel üks nutto: oog. "Agga minna tahhaks ka ükskord wiolit mängida!" ulgus ta, ja nuuksumine lõppetas jutto.

Se sowimine olli wägga mängomehhe me- lepärrast.

"Jah, sedda wõid sa ka" — ütles ta hel- deste — "sest et sa nüid sõnnakulelit olled olnud. Ta tõi wioli wälja, õppetäs poisii poognad piddama ja mõnd häält mängima. Agga noor mängojünger mängis ni färredaste, et hired ja rottidki hirmo pärrast ärrapõgge- nesis, ja emandal olli wägga hea meel, et poisike wässiimuse pärrast maggama jäi.

Teisel hommikul olli isсанд Jürri Neimark jo warra jallul ja temma abhikasa ka. Sest nüid olli tarwis hästi harritud ja ehitud rikka ja uhke kaubaherra jure minna. Mõllemad abbi- kasad ollid hoolsad sedda tehhes, ja kui Nei- mark riete polest harjatud, kingad wõitud, pea soetud ja lummiwalge särgiga ja kaelusega eh- hitud olli, siis tulli kord ka Bernardi kätte,

kedda unnest ärratati. Temmale tähhendati, et ta ennast piddi lastma puhastada, ehk — farmad piddid aitama.

Weike kong teggi omma kaswatamisele au kül; sest sagris juukstest kunni mustlase karwa jalgeni polnud muud kui kõntsa ja hirmsat holetust rietes nähha. Emand Margareta jättis juukste suggemist kõigewümsamaks tööks, sest enne kui silmad, kael käed ja jallad said pestud, piddi Neimark mitto korda poisikest juuksidpiddi sarjama, ning olleks siis nende suggemine hakkatuselt asjata olnud. Ommetige sai segi raske tö tehtud. Puhtaks pestud poisike seisis särgi wääl (mis aukude polest nisamma rikkas olli, kui wanna Wusterman rahha polest) wioli tagga wessiste silmadega ja mängis ni paljo kui südda lustis. Selle wahhe aeal olli emmand Neimark kamsoli ja pükstega wöörukse läinud, ja harjas neid puhtaks. Korraga kuuldi tedda kiljuwad, nenda et wioligi häält ennam ei kuulnud, ja seddamaid paistas ta tuppä, kassi kõrgel öiel.

„Mees!“ hüidis ta äggeduses — „arwa, mis ma poisikese taskust leidsin! minno rahhakufrut, mis eile ärrawarrastati! Nägi sinna pattopung, sinna rongapoeg, kust sa sedda said? Kuhho se rahha jäi? Ei muud kui mõnda plomiiwalest polle ma sealt leidnud!“

Bernard naeratas rõõmsaste ja kostis: „sedda andis mulle eila minno issa, täis maggusaid

plomisid, kui ta koddo tulli.“

„Oh sedda kelmi!“ kärritas emmand Margareta — „temma olli se warras, kes sedda minno käest ummalaturrul warrastas! Ja temma poega pean minna weel hälitsema ja pealegi ehitama? Säh!“ ta wiskas kamsoli ja püksid poisi jalge ette — „ja nüüd otsi wäljapuggemise auko, kong! ja ärra tulle ial ennam mo silmi ette!“

„Poeg ei pea mitte isä süid kandma“ ütles Neimart sure täsandusega. „Eks meie piisoke kahjo olle ennam kui kahewõrt jo täsfutud, ja sinno mehhe ello, kes sures kitsikuses olli, on hoietud! Sepärrast ärra te omma tööd mitte polifult, kallis Amarillis, ja puhhasta need plekkid weel poisi rietest.“

Ja emmand Margareta teggi, kuidas tedda kästi; ja watas pärrast rõõmsa süddamega, kui mees poisikesega, mõllemad teina hõle läbbi ehitud, tele läksid.

Nenda läks isäand Neimart poisikesega, kes sandi-estweddaja sarnane olli, rikka kau-
baherra Wuëtermanni maja pole. Ehk ta kül laulik olli, kelle suu sannade polest just luffus polnud, süiski mõtles ta käies järrele, mis ja kuidas ta rikka mehhega tahtis räkida. Bernardi ristituse kirri olli tal täskus, egga olnud ta sedda lahti teinud, sest et se pitseriga olli kinni pandud, ja tahtis ta sedda omma jutto kinnituseks pruukida. Ei ta tohtind kül sedda asja ilmutada, kellepärrast ta saddama sillal olli

olnud, sest siis olleks Wusterman jo teada sanud, mis melehead temmale tahheti teha. Jõsänd Neimark astus pakkitawa süddamega kaubaherra majasse, sest ta tunnistas isse, et ta hea sõnnume toja polnud. Ja eeskojjas näggi Neimark hull innimeisi töötl, kelle aggar tallitus Wustermanni suurt kauplemist tunnistas. Kui laulit mitto lorda Wustermanni juttule nõudis sada, juhhatati tedda kirjutuse tupp. Sealsammas istusid raudristidega warjatud alente tagga ja hulga kaubakimpude seas mitto kirjutajad, ning ka Wustermann isse. Ei olnud temmal aega, kui Neimark omma poisikesega temma liggidale sai puggenud, omma wõeraste peale täieste wadata, waid warmalt kirjutades küsis ta äggedaste: „Mis on tarwis?“

Neimark kostis: „ma iggatsen teiega, herra Wusterman, õige sure asja pärrast räkida, agga ilma et teised kuleksid.“

Kaubaherra wahtis laulikut ja temma seltsimeest ossawamalt, ja märkas wist, et nendega suurt kaupa ei sündind teha, sepärrast ütles ta nukra näoga: „Meid ei kule kegi — seadke sõnnad lühhidelt — minno aeg on nap.“

Sure ennatuslega külas ta Neimarki jutto. Agga kui Neimark ükslord „poeapoega“ nimetas, kargas kaubaherra toli pealt üllesse. Ta wahtis omma kirjutajaid ja ütles siis: „tulge minno järrele, teie jut wõttab wahhest minno kirjutajaid rehendamises eksitada.“ Ta teggi

ukse lahti ja kõik kolm astusid piisofese wõlwis-
tud kambriisse, mis laeni täis kaubakimpusid ja
kastisid olli; üks pandi jälle luffko. Kui Nei-
mark omma jutto sai lõppetanud, andis ta
kaubaherrale ristmise kirja kätte. Sesamma
wõttis kirja lahti ja luges rutto läbbi. Sel
wahhe ael olli Neimarkil aega Bernardi
wannaisfat selgemaste wadata. Sesamma olli
maddala kaswuga, ümmarguse ja laia luuga
mees, temma kael olli lühhikene ja pea hopis
ümmarik kui kerra. Ta wõis kül liggi 60
aastane olla, ehk kül ta mustad kähharad juuksed
alles arwast halliks ollid minnemas. Piiso-
fesed allid silmad tähhendasid äggedust, ja ras-
walduug kulutas, et ta selle poolt kül jo radiherra
ametile kõlbas.

„Teie ollete tühja teed käinud isfand Nei-
mark“ — ütles nüid Wusterman, ja panni
pabberi jälle kofko. „Suggege selle sandipoisi
nahk täis, et ta seddamaid omma rööwlifellide
jure jookseks, kes tedda ommal ael wõllaroaks
kaswatawad. Minno poeapog on ta ni kasfina,
kui pihlaka pu peal kirsimarjo kaswab. Minno
pog on ammogi surnud ja polle temmal ial
naest olnud. Ütlete ommetegi isse, et selle kongi
isfa ennast Kõrriwõtjaks lasknud nimmetada
— ja sesuggune nimmi on minnul hopis wõeras.
Selle willetsa ähwardust, et lubbab punnast
kulle minno kattusele ajada, naeran minna,
ja küllap teie temma noa pärrast seddasamma tete.“

Need sinnatsed Busermanni sõnnad, mis kassina kül liggimese armastust tunnistasid, teggid laulikut pissut seggaseks ommas waimus, et ta tohhe ei sanud košta. Ta sirutas kät ristmise kirja wõtma, õtse kui olleks ta sealt seest tahtnud luggeda, kuid a luggu õiete on. Agga kaubaherra kihwatas wihhaseks, kiskus pabberi katki ja ütles: „Ei pea ükski teine minno järrele kelwide pettetawaks sama. Sefinnane kirri ja assi on kõif selge walge. Weel middagit“ — räkis ta erreda silmadega eddasi, kui Reimark üksifilmi ta otsa wahtis — „ma manitsen teid kõwwaste isfand! kui teie süi läbbi tühja lobba, mis rõwel minno suggufelsti pärrast waltetand, linnarahwa suhho peaks laggunema, siis nõuan ma teid raske arroandmisele.“

Nüid tähhendas kaubaherra käega, et Reimark wõiks ärraminna. Ta seadis sedda teggema ja ütles wallo ja pahhandusega: „ma pean sind peksuma, waene poisike! et sa omma hullaläinud isfa jure taggasi lähheksid ja sinna — ehk kül ka Summala pallenäo järrele lodud — omma ello timmuka kätte al wäljadhkaksid? Minna polle ei sinno lihbane suggulane, egga rikkas, agga ma ollen ristiinnimene, ja selle pärrast ei tohhi minna mitte nenda tehha, kuid a sefinnane herra kässib. Tulle minnoga, õnneto laps!“

Reimark läks, ilma et kaubaherra üht ainustki lahkemat sõnna olleks räkinnud.

„Noh?“ tulli koddomail temma naene ta wasto, kui omma meest ilma poisikeseta näggi taggasi tullewad — „olled sa töeste temmast ärrapeastetud? Minna kartsin ikka, et sedda ei piddand sündima. Mis ütles rikkas kauba herra?“

Ei ta ajand kristoliko egga wagga jutto — ütles Reimark nukralt. „Poisist olleme kül ärrapeastetud, uenda, et ta koddotulles minno käest ärrafargas ja wiist omma isä jure läks. Rutto kül on ta arvo sanud, mis ta isäisä kaskis — ja nisamma rutto on ta sedda teinud. Eks umbroho seme allate ussinamine siggine kui nisso.“ Selle jutto peale sai emmand Margareta kahwatuks kui lubbi.

„Kui nüid poisikesä isä omma ähwardust sinno wasto töeks wöttab tehha? hüidis ta ehmatusega.

„Reif sündko nenda ikka mull“, kui Zummal tahhab taewas“ — ütles Reimark omma ellosönnä ja waotas armastusega omma Silwiust omma rinde külge, kes jo nisä poolkaudo olli hakkand unnustama.

Märzi ku 16. pääw olli kätte tulnud, agga wderas long mitte taggasi tulnud. Reimark pühhites waggaselt, agga röbmsaste omma sündimise päwa ja olli pärrast löunat kirja sanud, kellega tedda palluti, omma wioliga rikka Busermanni jure tulla. Se asfi olli weider; süiski arwas laulik, et tedda temma

kenna laulo pärrast vallutud ja melitas se luggu tedda üllewägga. Shio eel läks isfand Neimark, kennašte ehhitud, wiol pealiskue al, wõerusti minnema. Agga peagi kahhetses ta, et ta omma wiolit kõige warjawa kastiga polnud kasawõtnud, sest tee peal hakkas penifest uddowihma saddama ja winge tuul ajas märga kalli wioli peale. Neimark tõttis piisofese kogi-podi wihmawarjo ja hakkas omma wiolit kuiwatama. Podiperrenaine küpsetas omma wõerastele kofi, agga Neimark palus ommale ei muud kui piisto aea peale lubba, wihmawarjo jada, ja kui lubba anti, harris ta omma mängorista. Sedda tööd wahtisid poewõerad pealt, ja hakkas üks neist liggemale tungima ja ütles: „Mis ellokas se so käes on? kas pass-wioli äbbarik?“

Neimark kostis: „sedda ellokat nimmetakse wioldagamm“ — ja watas wälja, kas taewas wahhest jo selletama piddi hakkama.

„Kas kaugele linna sisse weel lähhed?“ küsis teine wõeras mees.

„Wuftermanni majasse“ — kostis Neimark ja iggatses jo seal ollagi.

Wuftermann böldakse iljataego teadmata ja tahtmatta õige koggemata poeapoeaga kokkusanud“ — ütles kolmas mees.

Need sannad teggid laulifule suurt ehmatust ja ta hakkas õsawamalt räkijaid wahtima.

Needsammad ollid jaost matrosi, jaost tenijate ridis ja Neimarkil hopis wõerad.

„Kust minna sedda tean!“ kostis ta ja näppis sõrmiga keli, et naad ellisesid.

„No, noh“ — ütles teine — „minna nägin sind ommetige poisikesega tunnaeile Busermanni majasse minnewad. Poisike olli kül enam sandipois kui rikka kaubaherra poeapog, agga küllap se wigga peagi sai parrandud. Dns nenda, isfand?“

„Kes on sulle sedda tõendand, et sesinnane long Busermanni poeapog olli?“ ütles Neimark pahhanded. Se olli üks waene laps ja illeanneto kelm, kes koddominnes minno käest ärrakargas.“

Kas so film ullatab siit Busermanni katusele kulle nähha?“ küsis wõeras mees hirwitades laulikut, kes selle küsimise läbbi õtse kui kuma wette olli kastetud. „Ma rāgin lippust“ — ütles wõeras, kui ta märkas, mis pallawat ta esimesed sõnnad Neimarkile ollid teinud.

Neimark ei kostnud selle peale middagit, waid tõttas sesuggusest seltsist wälja, sest kogi pood näitis temma melest otsego mõrtsuka ja rööwli auk ollewad. Ta mässis wioli omma pealiskue sisse ja läks rutto omma teed. Kui ta kaubaherra majase sanud, wõeti tedda helde maste wasto, kui wiimisel korral. Kennaste ehitud toapois wiis tedda treppidest üllesse uhleste ehitud wõeraste tubbadesse, mis

küinalte walgel särrasid ja majaperremehhe rikkust kuulutasid.

Lauliko südda pakkitas uhkes toas, egga teadnud ta issegi, mikspärrast? Ugga wist olli ta sedda pakkitust kogipoest lasa tonud. Uhkes kambriis leidis laulik majaperremeest, temma abbikasat ja tüttart, ja olli wiimne noor, kahwato ja pödderik tütterlaps. Wüstermann wöttis lauliko allandliko terretamist, armoga wasto. Temma abbikasa ei tahtnud waest wöderast mikski panna, kes temma arro järrel weel wähhem maksis, kui temma turrosullased; ta fallis tedda ükspäinis omma mehhe kindla tahtmise pärrast. Wöddorik tüttar kummardas terretusel's, egga räkind haiguse pärrast middagit.

„Teie ollete mind“ — hakkas rikkas kaubaherra räkima — „issand Reimark, tänna kenna lauloga rõmustanud, ja iggatsesin ma sepärrast teiega liggimalt tutwustada. Ma rägim sest laulust, mis neitsi Barbara mulle tänna hommiko tõi. Kui ma lauliko järrel nõudsin, böldi mulle ka, et teie osaw wiolilöja olleksite ja sepärrast pallusin ma teid tulla. Meie otame mõnd suggulast ja söbra wöersiks meie jure tullema, ja woib se wahhest teile kasuks tulla, kui teie omma tarkuse läbbi tutwamaks ja kuulsamaks linnas sate. Ma pallun teid sepärrast, laske pärrast omma tarkuse-küinalt meie wöeraste ees paista.

Needsinnased sõnnad melitasid Reimarki

üllewägga, ja ta hakkas Busermanni herrat õiete armastama. Temma nuffer meel kaddus aeg aealt hopis ärra; rõõmsad wõerad ja kals lis wiin teggid tedda hopis rõõmsaks. Ta söi ja jõi, laulis ja mängis, tedda fideeti ja immetseti temma tarkust. Ommas rõmus ei pannud Neimark tähhelegi, et majaperremehhe tüttar kõigest rõmusest osasamata olli, ning et terwis sepärrast kõigekallim Zummala ande on, ilma teleta kõil rikkus tühhi assti on. Kui perremees omma meeste wõeraid kardi ja mu mängu jures näggi ollewad, ja naesed ühheskoos naabrid tagasõõsüid, kutsus ta laulikut kõrwalise kambri ja hakkas temmaga juttustama.

„Ma arwan, isfand Neimark“ — ütles kaubaherra — „et teie mo tunnaeilse jutto pärrast mitte ei wõerasta. Ma ei tundnud teid, egga usknud ka teie jutto ja sepärrast ollin ma ni walli. Selle läbbi arwasite teie ennast õitse hawatud ollewad, mis ma neist sõnnadest aimasin, mis teie poisikese wasto räkisite. Ma tahhan omma waljust parrandata ja murret poisikese pärrast teie pealt ärrawõtta, et ma tedda waestelaste-majase tahhan sowitada.“

„Ärge waewage ennast, aulif herra“ — kostis Neimark — „poisike kargas koddo minnes minno kääst ärra ja polle tännine tagasi tulnud.“

„Sedda parrem!“ ütles herra Busermann rõõmsaste. „Et rägime siis teisest asjast! kas

tunnete sedda kirjutust?" Kaubaherra panni lauliko silmi ette pabberi, mis ta jahmates luggus. Selle pabberi peal seisis:

"Kül täie õigusega on jo uhke rikkas,
Kes kitsi on ja sitke, nuum-sea killas.
Ihnuk oi te ellades, ei kellelegi head,
Baewalt omma ihhole, ta toidab omma pead.
Kui rikkus mahha jääb ja ta lääb surrema,
Siis tõttab rahhaahne sugguwõssa pärrima,
Ja jaotawad temma warra rõõmsaste.
Siis kibetakse meest, et ta ni nappiste
Dn elland nende heaks. Ni kibetakse sigga
Kui ta on tappetud, et annab worsti lihha,
Mis enne olli alb. Sepärrast tõssi se,
Et igga sitke mees, on nuumsea sarnane."

"Sedda ollen minna kül kirjotanud ja lauliks seadnud" — ütles Reimarck, kes korraga olli kaineks sanud — "agga teie kohta sedda mitte arwanud. Minna ei mõista, kuidas se pabber teie kätte on juhtunud" —

"Teie ollite omma laulo selle siise mässi nud," — naeratas kaubaherra — "ja neitsi Barbara andis mõllemad pabberid minno kätte, et minna sitke ihnuks ep olle, sedda ollete tänna õhto kül näinud, sepärrast minna ka neid sal- mifeisi omma kohta koggoni ei arwa. Selle- wasto on se laulokene õige naljakas, ja näitab, et teie ka õige okkalisi salnifeisi oskate treida. Kuida arwate" — ta hakkas omma asja lau- likule liggimalt sohhima — "kas teie ei tahha mulle seddasarnast laulo tehha. — laulo, mis

Õitse kui nõggestega wihtleb, ja kui korpion nõelab? Sest teadke, mul on üks waenlane linnas, kes au ja austust minno eest on ärrawõtnud, ta on mulle offkaks minno lihha sees ja ussiks minno peaajo sees. Tedda ma tahhaksin hawata, ja teie peate mulle senneks nolesid westma, ja neid ka lahti lastma. Tehke temma peale laimolaulo, ja sadda rubla peab teie tühja kuro sisse saddama. Mis teie arwate, meister? Kui peaksite teada tahtma, kes se mees on, siis ütlen ma teile, et ta sesamma Snitger on, kes iljataego minno eest radiherra aule sanud. Tedda suggege õiete läbbi ja pange laimolaulo kõigis linnas liikuma.

Selle kiusawa jutto aeges olli Reimark ehmatuse pärrast mahhawahtind.

Ta meled ollid wina läbbi ärksamad, ja arwas ta kaubaherra jalgo hobbokabjaks sanud, ja tedda kiusaja ollewad, kes tedda sundis, et ta pididi kiwira leibuks teggema. Ta sai weel seggasemaks waimus, kui ta kaubaherra filmi wahtis, mis winast punnetas ja õhhetas, ja kelle filmad kui põrgo tordid säddendasid. Ta arwas jo Busermanni juuste seest kaks sarwe tõuswad, ja nenda plüsti kurradi ennese ees wal mis ollewad. Hirmowärrinaga ütles ta nüid pitkamöda:

„Ma pallun, herra Busermann — lauliko armet posse ei milgi kombel korpioni sar-

nane, waid peab rõmustama, parrandama, agga ei ial hawama."

"Kas need salmid wahhest ka parrandas wad?" küsis Wusterman ja näitis pabberi peale.

"Muidogi;" — ütles Neimark — "nad parrandawad süfufe pattust. Agga teie nõuate — — efs bölda õigusega: mehhe sõbber, patto wastane. Sepärrast ärge nõudke mitte, et minna Snitjerit pean suggema, kellest minno —"

"Noh, miß sõnna takkistab?" räkis Wusterman selka ja otsaesine läks nutra kortso — "miß tahtsite Snitjerist bölda?"

"Sedda, et minna temmast ei middagit pahha ei tea ja et tedda iggal pool ausaks mehheks petakse" — ütles Neimark julgemaste.

"Kas tahhate minno tahtmist täita, wai pean ma teid kui ussikest jalge alla tallama? küsis kaubaherra waljuste. — Teie ollete minno melewalla al, sest teie peate sõbrust nelos fukkede ja wõsforuuntega. Kui ma sedda asja kohtole teatan, siis pannakse teid sinna, kus teil aega ja mahti kül on laulosalmisid teha. Ärge mõttelge mitte, et teie mind minno nõudmise pärrast jõualsite hirmutada. Minge kui tahhate, ja kaebage minno peale, et minna teie käest laimolaulo nõudsin Snitjeri kohta. Kikkast uss takse, sellele mõistetakse õigust! kel fukkur, sel kohhus, kel wäggi, sel wõimus. Kas tahhate wai mitte?"

„Pean minna sellesamma suuga, mis Jummalat minno Jõsandat wagger lauludes kidad, ka innimest, kes temma palle näo järrele on lodud, sajatama?“ — ütles Reimark kindlaste. „Ei se mo wennad pea nenda ollema, ütles Jakobus. Minna peaksin jo kartma, et Jummal minno käest minno lauliko tarkust ärrawõttab, kui ma sedda kurjaste prugin omma liggimese kurwastamiseks. Teie ähwardate mind hukka sata? — Kõik sündko nenda ifka mull', kui Jummal tahhab taewas. Teie agga mõtselge selle peale, et tänna weel lõige päwade õhto ep olle.“

„Mis teie selle sõnnaga tahhate öölda? — küsis Wusterman äggedaste. Reimark kostis: „Suurt ja uhket kuningat Nebukatnetsari allandas Jõsand nenda, et ta rohto söi kui härg 7 aastad, ja kuningas Belsatsar pidas suurt wõeraspiddo ommas kuninglikkus kojas, kui Jummalal sõrmed temma seina peale kirjutasid: „mene, mene, tel!“ — ja ta sai omma ajujärje pealt ärraheditud ja surri selsammal ösel, sepärrast ei woi leddagit õnnelikus kita enne temma ellootsa. Kõl ollete teiegi nüid rikkas, agga küll Jummalal on ferge aasi, ning temma teeb ka saggedast, et se kel hästi käinud kässi — “

„Küll saab jo sest lorriest!“ ütles kaubaherra ja lõppetab nenda omma wõera jutto. Ta läks kambriest wälja ja Reimark temma järrele

wõeraste tuppä. „Kule Andres!“ hüidis ta waljuste toapoisst — „näita tuld laulikule toast wälja! Eks olle nenda õige, mo kallid wõerad,“ — hakkas ta nendega räkima — „meil polle pitkemalt sedda heamelelist tembutajat tarwis?“

Wõerad naersid, ja majaperremees pöris laulikule selga.

Ta südda kihwatas temma sees, ja nukra melega, sellesinnatse teotuse pärrast, läks ta toapoisst järrele wälja. Ommetige ei unnustand Neimark omma wiolit kasa wõtta.

„Oh eddewust ja jõlledust!“ — õhkas ta, kui ta ulitsale sai — „minna arwastin, et mind aina minno tarkuse pärrast selle rikka jure olli pallutud! Oh, et minna neid kallid perlid siggade —“

Jut jäi lõppetamata, sest kõnneleja kullus koggemata kes teab mis asja külge takkistades mahha, et wiol kollisedes ja ellisedes käest ilpus. Kui laulik ennast jälle püsti kobbunud, ja wiolit olli ülestõstnud, otssis ta pimmedikus järrele, mis asja ülle ta olli kormistanud. Ta leidis paar paljast ja külma jalga, mis, suruse järrele arwata, ühhe poisikese ommad wõisid olla. Olli siis ka kiwipingi al poisikene magamas, kes, kui Neimark tedda unnest rapputas, unnistes hüidis: „Kule, Tappasiil, kas mo isä naggid?“

„Tõeste!“ ütles Neimark ehmatand —

sesinnane on rõõwlipoeg Bernard! Olen minna
senneks wäljawallitsetud, et minna tedda ommaks
koormaks pean wõtma, õtse kui wang omma
pakko jallas kannab?"

Ta mõtles ürrifest aega, ja teadis siis kül,
mis ta tahtis teha. Ta wõttis maggaja
poisikese õllale, wioli parrema kätte, ja tõttas
lõddo.

Sedda puhko ei tõrrelenud ta naene Amas
rillis omma meest mitte, kui ta lõit juhtumist
sai räkunud. Naise ja ennese waigistuseks,
ning ka katseks, kas wiol wahhest kullumisest ol-
leks wigga sanud, mängis Neimark kestöö aeges:

„Kül Jummalal on ferge asfi
Ning temma teeb ka saggedast,
Et se, kel hästi käinud kässi
Saab waefeks, sandiks ussinast.
Sesamma Jummal arwitas
Et waene pea rikkaks saab.

Wioli häled lahutasid poisikest unneest hõpis.
Ta iggatses ka wiolit mängida, egga lõppetand
muido omma tõnni, kui et Neimarki käed temma
juuetege jälle sõbrust teggid. Wimaks jäid
lõit rahholiste maggama.

Õhto aeg olli käes. Neimark istus omma
laua tagga kirjutamäs ja näitas weike lamp
widewiko walguist majos. Ta kirjutas sedda
puhko palga pärrast, ja tenis sellega hädda
waewalt kuima leiba. Silwius maggas kätkis,

ja ta emma olli walmistud õmblust ärrawimas. Sepärrast olli Neimark õtse üksipäinise toas, ja kõik waggane assti. Allalifest kirjutamisest teggid rinnad haiget, ja ta tännaš Jummalat, et ta päwatöö olli lõppend. Iggatsedes wahtis ta wioli-kasti pole; agga ei usaldand omma lusti täita, sest ta kartis noort maggajat ärratada, ning kõndis sepärrast pitki-sammo piisikeses toas sinna ja tänna. Korraga kuuldi ruttolist kõndimist wöörukses.

„Seal tulleb wiist harrimata poisikene koddok!“ rääkis Neimark ennesele. „Mis sest kül weel saab? Barra hommiko jookseb ta ärra ja õhto tulleb ta taggasi, olgo siis, et nälg tedda ennemalt koddok ajab. Kas ta omma toito kerjab wai warrastab, sedda minna ei tea; agga sedda mõistan ma kül, et sesuggune luggu ei kõlba. Poisikene peab ennast minno karri alla heitma ehk — ja mis siis, ehk? — „Tasfa pois! astu tässailikeste sisse, et Silwius ülles ei ärka. Nägi, kus sa tänna kõige selle päwa ollid, ja mis sa teggid?“

„Kui sa mind rasikest aega lassed mängida, Jürri!“ ütles tõrges poisikene — „siis tahhan ma sulle võlda, mis minna tean.“

„Sa ei pea keggoni enam mängima — kostis Neimark pahhaselt — „kui sa ikka nenda harrimata ja wastaline olled ja kõik päwa laiseldes ümberlongid. Sinnust saab worlontsik, kelm, pealegi mõrtsukas kui so —“

Isand Neimark nelas „issa“ sõnna omma kurko; sest ta tulletas weel õigel aeal omma mele, et sesinnane nimmetus iggal lapsel peab pühha ollema, kedda temma kuuldes ei tohhi teotada.

„Lasse mind mängida, kallis Jürri!“ melitas nüüd tõrges poisikene — „ma ollen jo kaua sedda iggatsend. Ma toon sulle“ — sedda ütles ta kawwala naeratamisega — „ma toon sulle ka middagit kasa.“

Bernard tõmbas nende sõnnadega põuest ühhe naesterahwa rahhakuro wälja ja andis sedda Neimarki kätte, kes kurjust aimas, ja sepärrast ehmates hüidis: „õnneto laps, kuidas sinna sedda taskut said?“

„Ma teggin kuidas minno isfagi“ — ütles Bernard kawwalaste — „ja lõikasin tappoturrul sure rüddina keskel tasko mahha. Wata, selle noakesega! Katsu Jürri, ta on weel rahha täis ja ma ollen agga piisut sennest raisanud.“

Kurwa filmi ja melega wahtis Neimark wargust. Ta arwas rahhakurkut tundwad, ommetigi ei jõudnud ta meletulletada, kelle pärralt se piddi ollema.

Täis wallo ja kurwastust toetas ta pead käega ja mõitles nenda, kuidas poisikest woiks parrandada, kelle jures pat jo ni süggawaste olli juurdunud.

„Et lasse mind nüüd ka mängida, Jürri!“ ajas poisikene peale, ja õtse kui unnišres tõi

Neimark omma wioli wälja, kedda poisilene tuggewaste hakkas tributama ja ellistama, ilma et perremees tedda olleks tähhele pannud. Korraga tundis laulik omma õllade peale rasket lät pandawad. Kui ta jahmates ülleswas-
tas, seisis poisi isä temma selja tagga.

„Wannamees polle poisji wastawõtnud“ hakkas ta räkima — „ei se pea temmal tasusmata jäma. Ja sinna olled tedda ennese jure wõtnud, et sa mo nugga karisid. Wiska tedda wette, kui ta sulle koormaks on — ma annan sulle lubba.“

Sesuguse nurjato jutto ülle tõusis Neimark äkkiste üllese.

„Kelle sarnaseks pean ma sind pannema, metsaline!“ hüidis ta õige wihha sees. „Ei tigergi *) anna omma poega teise meelwallale, ja sinna — toho pešsemata! annad mulle lubba, sinno last, so aiast last, kui koerakutsikat upputada? Tõeste, ei sinna olle wist ialgi omma emma rinda immenud muido olleksid ja emma pimaga ühte aego ka armastust¹ sisse jonud! Pelikan**) werristab omma ennese rinda, et omma poegi söta, ja sinna ülleanneto tõukad omma poega ennesest ärra huffatuse sisse.“

Need sõnnad weeresid rõõwlist möda, kui anne

*) Tiger on üks suur kassilõtsi liikja. Wata Mailm ja mõnda mis seal sees lehekülj 134.

**) Pelikan on üks wesiilind — Mailm ja mõnda mis seal sees lehekülj 43.

seljast reessi. Ta astus omma poea liggi, kes mængimist löppetäs ja, wiol lääes, omma isä otša wahtis.

„Wötta mind kasa, isä!“ ütles pois —
 „et ma jälle mandlid ja rossina, marjo saaks. Agga wioli wötтан ma kasa, ja tahhan sulle ifka peale ettemängida.“

„Oh sinna tinnamata sadanapesitus!“ hüidis Neimark pahhandes. „Kuida? minno kallist wiolit tahhad sa, tänno assemel minno helduse eest ärrawarrastada? Agga miš pahhandan ma ennast kurja wösso pärrast, mis sesuggusest mäddakannust on ajanud! Agga innimene! ei metsaline! ma wannutan sind, kas sa siis ialgi otša peale polle möttelnud? Ei ialgi selle peale, mis sinnuft ennesest, ehl sest lapsest peab sama? Dns pat sinno hinge ni tuggewaste kinnimäsšitud, et ennam ei lappikestki lahti polle, kust weel woiks kinnihaltata ja sind temma köiest peasta?“

„Sinna unnustad minno nugga hopis“ — ütles kolle mees.

„Ei ma karda sinno nugga“ — ütles laulil kindlast — „waid köigewäggewat Jummalat. Üksnes sellepärrast ollen ma ommas waesfuses poisikese peale hallastand. Agga köil minno manitsused polle tännine temmale möedunud. Ta on jo ni kui sinnagi, laia te peal pörgo. Wata, sedda rahhakulrut on sesamma,

ei veel täieste kae aastane poisskene tännapääv
warrastanud, ja selle kõlwato tö pärrast leidsid
sa mind ni wägga murren ollewad. Kuida
— küsfin minna — peab pois üksford wõlla
eest põggenema.

„Wiska ta wette!“ ütles rõwel — „egga ta
siis kõie lingo sa!“

Reimark ei sanud kosta, sest wiolimängo
ja kõnne-kõmmina pärrast ärkas Silwius ülles
ja Reimark astus kätki liggi. Ta wõttis omma
poekest kätte peale, kes omma piisfokeste kättega
tedda armatses ja rõõmsaste: „tatta“ hüidis.
Käbbewõrtse armastusega waotas laulik omma
poissi omma rinde wasto ja ütles kõrriwõtja
pole ligutud süddamega: Waene mees! sedda
õnnisjust polle sinna ial tundnud! Mis on kõie
ihhorõmud sesugguse isjarõmo wasto!“

„Sinna olled ta teistsuggune isä, kui minno
isä olli“ — ütles kõrriwõtja poolkaido enne-
sele pommisedes.

„Olled sa parrem isä omma poea wasto?“
küsiss Reimark tedda häbbistades.

Rõwel pommises mõnd sõnna, kennest arro
ei sanud, siis küssis ta käredate: „onõ poisi-
lese ristituse-kirri alles sinno käes?“

Wusterman rehbis sedda kui wallekirja
kätki — ütles Reimark — ja salgas et ta
sinno isä olleks. Ja ei minnagi mõista,
kuida sinna ennast rikka kaubaherra poeaks

uhsaldad kita ja tunnistada, kui sa ennast Rõrriwõtjaks nimmetad!"

"Ee on minno sõimonimmi" — ütles teine — "ja Wüsterman minno tõsine nimmi. Dot, oot, ma tahhan wannameest karristada, et ta omma werd on salganud."

Nüid panni laulik omma last ušsina kätki sisse ja astus Rõrriwõtja liggi ja räkis:

"Sa isse tunnistad et sa kurjateggijate seltsist olled. Kurri ja nurjato poeg olled sinna pealegi, sepärrast olled sinna kõide rahho rikkuja, nurjato innimene. Igga tutwustamine ja seltsimine sinnoga on pat, ja minna arwan sedda omma kohhus ollewad, sinno kurjust lõppetada."

Reimark seadis ukse pole minnema, et rahwast appi hüida.

"Jä paigale!" käskis rōwel wihhase näoga. Kule, kas sa sedda ei mõista arwata, et sesinane, kes sulle lubha andis omma ennese poega wette wišata, ka sinno poega julgeb külmas tehha? Jä paigale ja olle tašsane, ehk minno nugga" — ta tõmbas sedda püest wälja — "lõikab ušsina sinno lapse kõrri mahha."

Reimarki jallad läksid hirmust langes, kui rōwolit kätki poole näggi astuwad.

"Sinnust ei tahha ma mitte tüllis lahkuda" — ütles rōwel kurwa hälega — sepärrast tulle minno ašsemele omma lapse kätki jure ja laese mind keelmata minno teed minna." Omma

poiale, kes ta käewarrest kinnihakkas ja tem-
maga tahtis kasa minna, ütles ta: „jä selle
mehhe jure ja olle temma wasto sõnnakulelifum
kui minno wasto.“

Ta paiskas poisikest ennesest ja kadus
toast. Neimark watas selle õnnetuma järrele
ja ohkas raskesti.

Werand tund iljamine istus neitsi Barbara
Kalliswiin, rikka Wustermanni 45 aastane
kõgineitsi, ommas kambrikeses. Päwa tö olli
lõppetud, agga ta polnud tänna mitte rõmus,
kuida ta nuffer näggo ja juttopommin tunnistas.
Ta olli sukka nõelumas, kui korraga uks, ilma
et tahhinat ollets kuulnud, lahti läks. Kui
Barbara ommad silmad ukse pole sai pöörnud,
läks ta tahwatuks kui surnud ja wärrisewa
hålega hüidis ta ehmatand; „Summal tulle
appi, se on jo kurri Andres!“

„Olle waggane!“ ütles Kõrriwõtja — „arra
karda minno poolt middagi, ehk ma kül tean,
et sa mitto kord mo emma minno wasto olled
ässitanud. Üht melehead nõuan ma sinno käest.
Minne ja kutsu omma praua silmapilgo aeaks
seie — minna tahhaks heamelega üht sannakest
temmaga sallaja råkida.“

„Kas jälle tahhad rahha sada?“ küsis
Barbara wärrisedes.

„Polle sedda asja!“ wastas Andres — „ei
ma tulle omma asja pärrast. Ütle temmale
sedda, ja lissa weel jure, et kui ta seie ei

tahha tulla, siis otsin ma temma uhkis tubbades temmaga kõnnelda, kui mo pea ka hommen jo timmuka mõega alla peaks sattuma. Sa tunned mind, et ma sõnna pean — sepärrast minne!”

Barbara läks. Ürife se aea pärrast astus Wustermanni praua abhastand näoga lambrisefese sisse. „Põggene süit, õnneto!” hakkas ta wärrisewa hälega räkima — „sest aeast sadil, kui sa isfad wiha-waenoga ähwardasid, lasseb ta kül päwa aeal ja õsel kõif maja wahtida ja läbbiotsida. Kui ta sind siin leiab! Ta on wandnud, sind kohto kätte ärra anda, kus ta ial sind kätte saab. Mis sa minno käest weel tahhad? Eks ma olle sinnule, sa kolle, kõif teinud, mis minna kõgewaesem emmade seast, ial jõudsin?”

Andres seisis, kui emma tuppa astus, seljaga wasto ust. Nüid pöris ta ennast ümber ja ütles kärreda hälega: „Õlled sa tõeste kui emma minno wasto teinud? Ei ma seisaks siis seddawärki sinno ees! Ugga nüid on se asst mõda. Minna ollen sulle, ja sinna mulle wõeras. Ugga sul on poeapoeg, kedda ma sinno abbikasa kätte saatsin, et ta sellele seddas wõrt head teeks, mis ta mulle nurjapididi teinud. Ta on poisikest kalgilt ennesest pelletanud, peas legi temma ristmise kirja katki rebbinud. Ma arwan kül et se parrem on, kui poisike lauliko jure jääb, ja mitte seie, kus ta wahhest nisamma

pöraselt saaks kasvatud, kui minna. Agga laulikul issegi polle paufugi majas, egga moista ommas rummaluseses sedda ka mis pudub, wäggise wötta. Minno arwates polleks pool tuhjad rubla sōgirahha rikka Wustermanni poeapoea eest mitte liigrohke. Murretse praua, et sesinnane rahhasumma diete lauliko kätte maksetakse, ja ma tootan, eddespiddi sind ei milgi kombel tüllitada.

"Jessa tulleb!" hüidis naisterahwa häältuppa ja neitsi Wustermanni lummiwalge kahwato näggo nähti ukse wahhelt. Abhastuseses ringutas praua Wustermann kāsfi; agga kurri Andres, kelle silma punna tõusis, tõmbas põuest nugga. Silmapill kuuldi ka wanna herra häält hüidwad: "seie, Tomas! Tidrif! ärge laske kurjateggijat mitte ärrajoosta! Ei ta pea meie küisist peasma, et meie temma pärrast woiks rahho sada."

Shhetawa näoga tormas herra Wusterman omma kahhe sullasega tuppa, ja hakkas nüid wõitlemisse. Naesterahwas pōggenesid karjudes ärra, agga mehhed sattusid wõideldes ja rüisfeldes õtse sõlme, kelle seeest Kōrriwõija ennast omma noaga püidis peasta; agga ka majais, sanda sullased teggid mis nende kohhus olli. Peagi tuihus Kōrriwõija tuggewast hobist, mis pähhe juhtus, mahha. Agga selsammal silmapilgul, kui tedda tedda tahheti siiduda, kargas ta kahhewõrdse wihharammoga ülles,

paiskas enam kui inimese rammoga omma vastased kõrvale ja tormas uksest välja. Mehed jooksid karjudes ta järrele. Agga ta teadis kõig sure maja urkad ja konked wägga selgeste, sepärrast kaddus ta omma taggaajajate silmist peagi ärra.

Nappilt oli sesinnane mürra lõppend ja neitsi Barbara jälle tüllitimata omma kambri perrenaeseks asunud, kui jo jälle temma sureks ehmatuseks üks wõeras mees tuppa astus. Agga seddapuhko polnud wõeras rõwel, waid waene ärdamelega laulik, kes allandlikult esmalt ukse külge kopporas.

Kui ta sai terratanud hakkas ta räkima ja küsis: „neitsi, kas olled tännasel päwal mingisugust kahjo sanud?“

„Jah muidogi!“ kostis neitsi Barbara ja ta silmad läikisid — „üks wäljaõppind warras on minno rahhaku kro wöö küllest mahhaldikand.“

„Wäljaõppind warras?“ — kostis Neimarik — „nenda sünnib tedda kül nimmetada, ehk ta kül nappilt kae aastane poisikene on. Ma ollen siis kül õiete arwand, et se sinno kukkur on; ma juhtusin sedda siis näggema, kui sa wimati minno jures laulo tellisid. Säh, wõita omma taggasi — mis seal sees wajak on, sedda on piisofe warras maiastes ärraraisand.“

Kireste sirrutas neitsi Barbara kät kukru järrele, ja katsus hõlega temma süsifikonda läbbi. Ta nähti omma katsumisega rahhul

ollewad ja ütles siis: „Selle warras olli üks laps? ei ühtegi innimest, ei lapsigi tohhi enam uskuda! Ütle ommetige, kuidas minno ommandus sinno kätte sai? Mitümme sinno tenistuse eest.“

„Kas sa polle kuulnud, et minna wimati sinno majaperremehhele poisikese tõin, kes Wustermannni poea poeg piddi ollema, agga kedda ta mitte ommaks ei tunnistand egga wasto ei wõtnud? Sesamma olli warras!“

„Oh sinna pühha Jummal!“ hüidis neitsi Barbara ehmatand — „nenda pärrib pat kolmandast ja neljandast põlwest sadik! Werand tunni eest alles olli selle koera pärrast ello poolt wõitlemine siinsammas minno kambriis, pealegi isä ja poea wahhel!“

„Ei sa enam meie küüsiist pea peasma!“ hüidid tuggewa meestehäled uksest sisse, ja astusid ka isse kohhe tuppa. „Wata julgust! weelgi seie tulla!“

Seddapuhko ei ussaldand Wustermann isse polegi külge hakkata, waid jäi omma sullaste tahha, kust ta taplust õiendas. Ommetige piddid püssid pallest jälle ärrawoetama ja kõrwale pandama; kui Reimarik ennast selgeste tunnistas, ning ka omma tullemise asja sai selletanud.

Tänno assemel omma õiglase mele pärrast sai Reimarik kaubaherra käest, kelle käsfi mähkes olli, weel tõrrelda, kes tedda lausa wõsso runade seltsimehheks teggi.

Temma hea süddametunnistus üksnes trööstis laulikut selle teotuse pärrast, mis ta omma abbi kasale suggugi ei teatanud, et tedda ei tahtnud kurwastada.

Pühha Ülestõusmise pühhad ollid möda läinud ja isсанд Neimark, et ta maja hüri wõlga jänud, olli majast wälja aetud, ja teise weel sandima kambrikesse läinud. Se sündis esmaspäwal pärrast Ülestõusmise nädalat, ja sellesamma päwa pärrastlõunat olli Neimark jälle ommas wannas ja tühjas korteris, kust ta praego olli wäljaläinud, kus muud temma asjadest ennam polnud, kui temma ramatud. Ta seisib tühjas toas omma ramatude ees, silmad täis pisaraid ja kädeldõwal kahhel pool rippumad.

„Et jäge Jummalaga“ — ütles ta ja kuiwatäs omma pisaraid — jäge Jummalaga, minno tassased, waiksed ja wägga rahholised sõbrad! Nüüd jättate mind mahha, agga teid sunnitakse, — ei teie te polegi nenda kuida lihhalikud sõbrad, kes meid siis mahhajätwad, kui meil ennam polle neid sõta. Teie toitsite mind ifka omma kalli roaga, egga nõudnud ial tassumist! Jäge Jummalaga, minno wannaaegsed sõbrad, Krefamehhed ja Romamehhed. Jä Jummalaga, tuggew, rõmus ussomees, kaljo kindel Martin! Et mingo iggawest, ei sa

need kasso sest, meil taewariik peab jäma —
lütlen ma sinnoga, agga tõssise piisaratega.
Mulle jääb jo ikka weel mo naene, laps ja
minno wiol! — Jä Jummalaga, ärdameleline,
tarf Melanhton, sinna!" —

Temma tännise perrenaese siisetullemine
teggi Neimarki juttole enneaego otsa.

"Mis sa arwad minno kalli ramatudega
etterõtta?" küsis ta perrenaest ja temma
tüdrukut, kes sure kormidega liggimale tullid.

"Ma tahhan neid põningile wia" — ütles
emmand Pimpel järsko — "kunni ma neile
kaubameest leian."

"Põningile!" ütles Neimark kurblikult.
"Seal rikkwad hired, rottid ja tolm neid
ära! Oh teie kallid ramatud! hire ehk rottis-
maggo peab teie hauaks, teie isse peate — oh
sedda halledat luggu! hiresittaks sama! Ütle,
kallis emmand, onõ teil ka sesuggusid jookskuid
omma põningil?"

Emmand Pimpel tõmbas õlladega. "Kussa
ei peaks Hamburri linnis rotta ja hiri ollema?"
ütles ta. "Agga olle murreta. Meie kassid
on walwsad kül, egga nende pari päwade aegas,
mis need wannad ramatud meie käes seiswad,
suremat kurja sünni."

"Eaena mulle neid ramatuid, kallis emmand!"
pallus Neimark — "ma tahhan neid hoida kui
omma silma peas, ja ni pea kui ma rahha
saan, lunnastan ma omma pandi wiimsema
tingani wälja."

"Sa heidad nalja, lauliko isсанд!" naeris emmand Pimpel. — "Rutto, Kadri, wiska ramatud korwi ja siis kanna neid rutto lakka."

Sõnna lausumata ja kurblikult watas Neimark pealt, mis mõllemad naesed teggid. Rappilt ollid need toast läinud, siis astusid kaks piisikest ühtnäggo tüttarlast leinaridis sisse. Naad tullid kurwa lauliko liggi, andsid temmale kät ja ütlesid ühhest suust: "terre, kallis onno! nüid olleme siin!"

Neimark pühkis weel silmi, wahtis wõerasstes laste silmi ja ütles siis: "oi, Klara ja Brigitta, kuidas teie maalt ollete liina tulnud, ja kuhho emma jätsite?"

Meie sõitsime tühja õllewanfriga — ütles Klara.

Ja meie emma surri sojatõbbesse — ütles Brigitta ja seadis nutma.

Needsinnatsed Jobi sannumed teggid Neimarki jahmatades kangeks, siis ütles Klara jälle:

"Meie küllatallitaja sadab sulle palju terwit, ja lasseb võlda, et mattuse küllutused emma warrandusest middagi polle üllejätanud, ja et meie nende walla järrelt ep olle, sepärrast ei woi nemmad meie eest muretseda. Säh, wõtta onno, siin on meie emma matmise kirri."

Neimark watis otse ilmanõuta pabberi ja waestelaste peale. Needsammad ollid temma naese õe tütrid ja kaksikud, kes temma käest isas armo ja abbi lootsid. Selle ue hädda

pärrast unnustas ta wanna hädda ärra. Es malt andis ta lapsokestele kät ja tootas isä assemel nende eest murred piddada. Agga süis panni ta murrest kumaks sanud pead wasto akna rutut ja õhtas süddamest: „kust pean ma leiba wõtma ni mitmele? Polle sedda ei omma, ei naese egga ennese lapse jaoks! Rikkas Wustermann ei tahtnud omma poeapogagi sõta, ja mulle waesele läkkitab armas Zummal kohhe korraga kolm sõjad, jaust wõhhiwõderad, kaela! oh risti! oh willetsust!”

Ta watas ilma nõuta taewa pole, mis selge ja pilwita olli: Ja wata! Petri kirriko torni otsast särras ristirahwa pühhitsetud ellomärk: — rist! Ja wäggew hää! lauliko süddames tulletas temmale Önnisteggija manitsust mele: „Kes mind armastab, se wõtko omma risti ennese peale ja käigo minno järrel.” Ja kuida Önnisteggija ommal aeal mäsawat merd waigistas, nenda waigistasid need manitsuse sannad Neimarki süddant ja Zummal rahho tulli temma arra hinge süsse taggasi, nenda, et ta õige rõmolikuma süddamega sedda laulsalmi kokkoseadis ja laulis:

„Kui sinna sattud willetsusse,
Süis ärra mölle sinna weel,
Et se saab kohhe taewa süsse,
Kel kaunis põlw on ilma peal;
Mis meie õnneks arwame
Pääb häddaks waewaks peagi.“

Seddapuhko polnud kül wioli häled ta laulo kõrwas hüidmas, agga Radrina kirriko kellad ellisesid kauniste ta laulo sekka. Wimalis wõttis wagga laulil ommad ued lapsed kae kõrwa ja wiis neid omma armsa abbikasa jure.

„Poistekesele on se kül õnnetuseks“ — räkis mõnne päwa pärrast Neimark omma abbikas sapa — „agga meie õnneks, et ta jälle on ärrajooksnud. Seddapuhko ei tahhaks ma tedda kül mitte wasto wõtta, kui ta jälle meie jure tulleks. Temma on wagga nurja läinud ja olleksime piddand kartma, et ta meie õelapsigi wastalistsiks olleks arjutand. Ja lihhased suggulased peawad jo ilka kallimad ollema kui wõerad. Wata, kui holiakalt piisofesed tüdrukud sukka kuddumad, ja sind majas aitawad. Agga Bernard ei wiitsind middagit tehha, kui süia, jua, maggada ja weel minno wiolit win gutada. Ta on nenda tributand, et poogna külles jöhwid katki ja nenda sassis on, kui takko-konal kässipuu peal, ja mõnni keelgi omma teed on läinud.“

Kui Neimark sedda sai räkinnud, kirjutas ta holiakalt eddasi, ja kui tö walmis sanud, läks ta sedda ärrawima. Ta ellas nüid pihhuust suhho, ja senna ei tulnudki suremat sisse.

Tee peal tulli temmale hulk lapsokesi wasto, kes lauldes möda ulitsad käisid. Maad kõndi

sid pari kaupa, ja ollid kõik ühtewisi ridis, ning tunti senneest, et nemmad waestelaste-maja-kas-watifikud ollid, kes omma waese riete ja ligutawa laulo läbbi Hamburri rahwa kässi, süddamid ja kufruid püüdsid awwada.

Ja töeste, kui selle aea waestemaja kas-watifikusid filmi putus, kes jo pealt nähha kah-watud, tursund ja häddapolifikud ollid, ja peas legi kalgi üllewaatjate witsa al ohlasid, siis tahtis igga hea innimese südda lõhki kulluda. Eht Reimarkil ommast koormast jo kül olli, ei ta süiski teiste hädda pärrast holimata olnud, liatagi kui se weel surem olli, kui taomma hädda. Sepärrast wahtis ta ligutud süddamega lapses hulka, kes tänno- ja kituse-laulusid kül sund-muse pärrast laulsid.

„Kui minno Silwius ükskord nendesamma waeste-laste ossalises saaks! mötles ta raske süddamega. „Helde Zummal, ni kaua hoia mind ja minno Margaretat alles, kunni meie laps ni sureks kaswad, et temmal wannemate armastust mitte ennam ni häddast tarwis olleks, kui neilsinnatsil pissokeisil.“

Nenda mötteldes seisis ta alles paigal, kui äkitselt paar pissokest kät ta jalge ümber hak-kasid ja kibbe nutto hääl hakkas räkima: „Oh süddamest armastud Jürri! minna tahhan jälle sinno jure jäda ja wist õige illusaste sõnna kuulda. Oh, minno kässi käib waestemajas

wägga sandist; ma saan peksta nisamma roh-
keskte kui omma isä ja õela Tappasili kääst."

Kui Neimark silmad mahha löi, tundis ta
omma kargajat Bernardi, kes ni rõhnutud ja
halledaste, kui ialgi ennesedda, temma otsa
wahtis. Ühtaego astus ta üks neist üllewata-
jast, kes laste kargas käisid, äkkitselt jure ja ütles
waljuste: "Mis se on, pois? kasfi rutto omma
rinda taga!"

"Ei Ei! mitte" — küsendas Bernard kõw-
waste — "ei ma lähha enam teitega, teie
waljud mehed! Ma jään sinno jure, armas
Jürri! Sinno jures nään ma üksnes siis nälga,
kui sul ennesel middagi polle süia — sinno jures
woin ma rõmus olla ja wiolit mängida. Ugga
need mehed seal ei anna mulle süia, olgo neil
kes teab kui paljo, ja siiduwad mind kooko,
kui ma piisuf rõmus tahhan olla."

Nüid kelas Neimark waestelaste üllewata-
jat, kes poisikest wägglise tahtis äeraweddada
ja ütles: "Selle poisikese pärrast on mul õigust
räkida. Ta olli enne minno warjo al ja on
mönni pääw teed, ilma minno teadmata min-
nult ärrakaddunud. Sepärrast on mul õigust
küsida, kuidas temma teie hälitsemise alla sat-
tunud, ja kes tedda waestelaste majasse on
pannud?"

Üllewataja näggi rahwast troppi foggowad,
ja kostis sepärrast õige wisakalt ja lahkema-
st, kui muido ta wiis olli: "sesinnane poisikene,

kõigelõlleannetum rattaskael maa peal, on au-
liko radikohto poolt waestelaste majase antud,
ja nimmelt sellepärrast, et rikkas kaubaherra
Tobias Busermann tedda sinna sowitand.
Poisi juttud tunnistasid selgeste, et ta wõsfo-
runade killas on ülleskaswand ja et ta jo
isfegi walmis warras on, kelle kurjust aegsast
ja waljust tarwis lämmitada. Dns sul tõeste
õigust poisi ülle, siis nõua sedda auliko radi-
kohto kääst. Agga minna ei tohhi, nenda sun-
nib minno kohhus ja käst, minno holeks antud
waesid lapsi ei kellegi kätte anda."

Need sõnnad ollid tõssised, egga julgend
Neimar! koggoni nende wasto rälida. Sepär-
rast manitses ta poisikest, et ta teiste hulka
taggasi piddi minnema. Agga poisikene tõrkus tõs-
sifelt wasto, ja tulli rahwahulk temma pole appi,
sest et kõik sesuggust waestelaste kaswatamist
laitsid. Neimar! näggi ka mõnda meest, kedda
kogipodis olli näinud. Sures rüddinas poe-
tas Bernard ennast omma üllewaatjate käest
ärra, ja kui rahwas olli lahkund, läks ka Nei-
mar! omma teed, agga leidis poisikest omma
koddos ees ollewad.

Pääw olli õhtase jõudnud, sellepärrast
tahtis Neimar! teisel hommikul poisi pärrast
kohtowannematega rälida.

Selsammal õsel tundis Neimar! ennast
omma naese wärrisewa kae läbbi maggusast
unneest ärratawad.

„Armas Jürri!“ — ütles ta ahastes —
„linnas hüidwad tulle-kellad, kule, kõigist tor-
nidest. Ja wata, oh minno Jummal! kauba-
saddamasse, kuida wessi tullekumast wasto
läigib!“

Kaskest ehmatand panni ta ennast ridesse
ja nõudis nabrite käest, kus tulloke piddi
lahi ollema.

„Wuftermanni maja põlleb!“ ütles ta tag-
gasi tulles omma naesele. „Hoiat lapsi!“ —
rätis ta weel — „isse ärralikult Bernardi,
et ta wälja ei joose, egga rahwa rüddis kahjo
ei saaks. Pühha Jummal!“ rätis ta, õtse kui
unneest ehmates — „kas se wahhest peaks
punnane kuf ollema, mis poeg omma issa
kattusele ähwardas ajada? Silne luggu waeste-
laste-üllewatajaga — ja mehhed kedda hirmoga
nägin —

Ta tabtis ärraminna.

„Kuhho sa tõttad?“ küssis emmand Neis-
mark. Meid tahhad sa nõuta jätta?“

„Kas sa weel wõid küssida?“ ütles Neis-
mark. Eks sa tea, mis liggimise armastus ja
ristinnimese kohhus käsib? Sinnul ja lastel
polle siin kartust, sest Wuftermanni maja
on liig kaugele.“ Ja ta jooksis ärra.

Peagi olli ta tulle liggi, mis elledas lekes
üllestõusis ja ahne telega kõik ärranelas, kuhho
ta ullatas. Neimark tormas kustutajate sekka.
Ta aitas wet kanda, seadis wirtsasid targa ja

õsawa käega, egga kartnud polegi kahjo, mis
ikka liggimale tungis, ehk ta kül ühhe kattuse
peal istus, kedda tulle eest tarwis olli warjata.
Seal jures näggi ta ommas waimus rikkast
ja üllemeelist Wustermanni omma mammonat
peastwad, temma abbiakasat abhastes käsfi rin-
gutawad, ja tüttart kui surnuud wäljakanneta-
wad. Temma kõrwas ellises ta laulosalm:
„Kül Jummalal on lerge asfi, ning temma
teeb ka sagedast, et se, kel hästi käinud käsfi,
saab waeseks sandiks ussinast.“

Nenda läksid kaks tundi fire ussinusega
möda. Ugga tulle wõimus kaswis ja pidid
kustutajad üht maja teise järrele temma sagiks
jätma.

Korraga tõusis kustujate seas uus kahhin,
ja mitmed hakkasid lahkuma ja põggenesid ärra.
Neimarki küsimise peale kosteti:

„Tuloke on lahti teises linna jaos sippelga
ulitsal. Et meid siit ärraaugutada, on tulle
mõrtsukad mitmes paigas tuld pannud.“

Selle ehmatawa teaduse peale wiskas Nei-
mark kõil ärra, mis ta käes olli, ja hakkas
ka ruttoga rahwast läbbi puggedes ärratöttama.
Kustutamise tö jures olli ta mustaks, tahmaseks
sanud; juused ja rided tullest karsanud, weega
märjaks kastetud, polnud Neimark enam omma
modi, egga ussaldand legi enam tedda kennaks
laulikuks tunnistada. Kui ta kustutajaisst olli
läbbitunginud ja kuulmata ruttoga ulitsat möda

eddasi tõttas, pannid mõnned immetsedes tedda tähhele ja hakkasid tedda, kes teab, mis sagguseks kurjateggiaks arvama. Sut käis suust suhho.

„Kes se mees on?“ hakkati küsima. „Miks pärrast pöggeneb ta sesagguse hirmoga? On ta wahhest üks neist tullemõrtsukaist ehk warras? Pea kinni! pea kinni!“

„Zummala pärrast, laske mind minna pallus Reimarck ja tõukas taggasi neid, kes tedda tahtsid kinni piddada. „Ma pean naest ja lapsi tulleleke seest peastma! Minna ollen jo laulik Reimarck, ja ellan sippelga ulitsal. Ma ütlen teile, laske mind lahti!“

Ta rabbas ennast lahti ja tõttas kui tulest tibade peal ärra. Ta meled tahtsid kadduda, kui ta omma korteri liggi sai ja sedda lama tules näggi põllewad. Ta hüidis tulleleke ja praggina, kustutajate ja nende kaebmiste sekka, kelle ommandus tulleroaks saanud: „Margareta! kallis naene, kus sa olled?“

Pissole Silwius kätte peal, kes sure silmiga tuld wahtis, ja kassikuid undrukutpidi ennese järrele tõmbades, tõttas Margareta omma mehhe wasto; ta olli wiggasamata tullest peastnud! Kesket hirmsat ärrahawitust nähti neid rõmoga teine teise kaela hakkawad ja õiskeldes Zummalat tännarwad, kes neid teine teisele olli hoidnud.

„Agga kus Bernard on jänud?“ nõudis

Neimark, kui esimene rõmoliikumine olli möda läinud. Kui emmand Neimark selle peale täieste ei jõudnud kosta, tundis Neimark jällegi, et ei ükski rõdm ma peal täieline woi olla. Ta astus, et abbifasa tedda kül kelas, omma põllewa maja liggimale ja piddas arro, kas ta pididi sisse ussaldama wai mitte? Ei olnud arro weel täieste petud, siis näggi ta suitso ja tulleleke seest piisofest kujo tullemad, kes, oh rõmo! ei legi muud olnud kui Bernard, tedda ta isfaliko armastusega omma rindele waotas.

"Zürri!" ütles poisike weel alles kõhates ja hinge tõmmates — "egga sa — wiolit" —

"Wiol! jah wiol!" weel olli middagit, mis Neimark peale naest ja last armastas! Kui eifese paut jahmatas tedda sesinnane sõnna poisifese suust. Wägga armas wiol olli põllenud, ja otsas iggawest. Pea norkus, ja sõnnalausumata mälletas laulil omma sütteks läinud mängoriista!

Agga emmand Neimark sõitles poisii: "Sa tullid õmmetige meiega ühtaego majast" — ütles ta tõrrelde — "mis sa jälle sisse otssid? Sa olleks wõinud ärrapõlledda!"

Bernard ei kostnud sõnnakestki. Ta õerus tulleõhhuist wallutawaid käsfi, pöris ennast lauliko pole ja ütles rõdmsaste: "Zürri, egga ma õmmetige tohtind wiolit põllema jätta? kelle peal siis olleksime tahtnud mängida?"

Õtse kui soe wiim närtsimad lilli kossutab, nenda rõmustasid need sõnnad Neimarki ka.

„Mis sa ütled minno pois?“ ütles ta armsa hälega — „kas wiol ei olle põllenud?“ Ta jooksis äkkitselt poisi järrele, kes kaсти jure taggasi tõttas, kus kallis wiol sees olli, ja mis ennešt ta kätte wahhelt olli libbisenud. Nüid hakkasid mõlemad kaстиst finni, ja katsusid järrele, kas ta sissikond alles olli. Saulik sai ni rõõmsaks, kuidas sedda sitke tunneb, kes omma nosi jälle üllesleiab. Kes olleks ial arwanud, et sesinnane harrimata poisike, sesinnane tüllitus Neimarki majas, sedda hallastust, mis temmale tehti, ni rohkeste pididi tassuma? Eks ta nüid olnud õtse pissokene ja alb hiir, kes ükskord lõwwi wõrgust lahti närris? Tännolikult tõotas Neimark omma kalli wioli peastjat ei ialgi mahha jätta. Ugga, oh hädda! jo teisel hommikul, kui tulli sai kustunud, pididi Neimark mitte üksnes poissi, waid ka naest, last, naddotütrid ja kallist wiolit mahhajätma. Sedda arwati tullemõrtsukatega ühhes nõus ollewad, ja heideti sepärrast wangi.

Emmand Neimark ellas nüid weel sandimas ja majariistade polešt weel waesemas toakeses kui endine olli. Wanna kummoli põratud kaubatõrs olli laua asemel, ja lõikas ta selle peal omma ainsa noakesega, mis tem

male weel alles jänud, piisofest leiwakallo tükkideks. Kui näljased linnopoead, kes toito odates nokke lahti ajawad, seisid temma ees kolm last, Klara, Brigitta ja Bernard, kennest esimene piisofest Silwiust süles kandis. Ja emmand Neimark hakkas esimesest, ommast poakesest peale, ja jaggas temmale, pällawa filmaweega, tükkikest kallist Zummala annet, ja andis peale sedda iggaühhele omma tükkikese Bernardist sadik, kellele ta nukra näoga sedda jaggas.

„Önneto loom, sinna!“ ütles ta walloga — sinnoga on õnnetus majase tulnud. Põlleks meie sind ommetige ialge näinud! Sinno pärrast on tullewits meie linna peale tulnud — sinno pärrast on paljo innimeisi õnnetuks sanud.“

Kui poisike mitte just kõigist juttust arro ei sanud, siis ta õmmetige üllepea kül moistis et tedda augutati; sepärrast panni ta tõrgesel kombel leiwatükki tõrre põhja peale taggasi ja läks nurka istuma, kus wiolgi seisis.

„Et sa mul jälle wiolit ei friggista!“ hüidis temmale emmand Margareta wihhastes tagga järrele. Ugga kui ta silmad omma poea pole pöris, kes teist, — tühja — kät emma järrele sirutas, sai wallo wõimust wihha ülle ja nuttes ütles ta: „Oh sa waene ja mahha jätud lomakene! mis peab sinnust ja meist weel sama? Sinno isä ohtab wangihones ja sinno emma peale näitwad innimesed sõr-

medega." Temma jutto teised sõnnad sullasid nutto sisse. Agga Bernard närris ommu küisi, ja kaksikud õed nutsid omma onno pärrast, ja et täddit näggid nutwad. Korraga astus üks wõeras, emmand Pimpel, tuppä, kelle jures Reimark ennesedda olli korteris olnud.

"Terre, emmand Reimark," — hakkas ta ladrama — "eht parrem: aitko sind Jummal! sest sinno mehhega on sant wägga sant luggu. Säh, siin on paar wanna hilpu, mis ma sulle otsisin, ja mõnni paar sukke so poeokesele. Prugi neid terwisega, sest sinno mehhega saab sul paljo wallo ollema. Rahwas rägib pinakambri, kui ta ei wõtta tunnistada, mis ta käest nõutakse."

"Oh minno Jesukene!" hüidis emmand Reimark täis hirmo. "Pinakamber."

Emmand Pimpel piddi ussina appi tõttama, sest temma sõnnad ollid Reimarki emmandat ni wägga ehmatand, et lapsokse ta kätte wahhelt, ja ta issegi tahtis mahha kukkuda.

"Ärra olle ommetige ennato, emmand Reimark" — ütles waewaline trööstija — "egga weel middagi olle tehtud! Jah, pinakamber polle unnekamber. Redda sinna sisse wiakse, se tulleb ikka katki murtud ja wennitud ligetega wälja. Reed sapad, mis seal jalga, kindad, mis seal kätte, kamsolid, mis seal selga, tannud, mis seal pähhe ja toolid, kelle peal seal istuma pan-

nakse — neid on ellaw sadan isse innimeste pinamisels õppetand teggema.”

„Oh minno kallis Õnnisteggija!“ äggas Margareta. „Kes hallestab meie peale!”

„Rahwas rägib sinno mehhest palju kurja, agga minna sedda ei ussu,“ räkis emmand Pimpel oddasi: „ehk teie mulle hürirahha kül wõlgo jäite, siiski polle ma ommetige muud kelmis- tükki sinno mehhest näinud. Sinno mees on tahtnud Wustermannile üht sandipoisikest poea- poeaks anda ja selle eest suurt hulka rahha nõudnud. Tullepannemisest on ta ka teadnud ja põllemise aeal on tedda warguse pealt tab- batud. Nenda sattub innimene mõnniford rahwa suhho! Wustermanni tüttar on ehma- tusest surnud, ta abikas on weel haige ja Wustermann isse on peast seggaseks läiuud, et kōik warrandus ja rikkus k̄äest läinud.”

Sel wahhe aeal, kui emmand Pimpel omma juttoga waest Margaretat abhastas, läks Bernard sallaja toast wälja. Ta wõttis nõuks wangifoja jure minna, mis mäe peal, Hamburi linna kōigewannema turro peal, Petri kihhelsonnas seis̄is. Agga tee peal kerjas ja warrastas Bernard omma õppind modi ommale toito. Kui ta wangifoja jure olli sanud, hak- kas ta afna pole üllesronnima, egga keland tedda fegi, sest temma norus ei teind kellelegi hirmo, ja arwati raudristid wangitorni afna ees tuggewad kül ollewad.

Jssand Neimark istus ommas wangitojas üksi ja räkis isseennesega nenda: Job istus tuhkas ja olli täis wallusaid paisid. Wagga Tobias olli pimme ja karst Josef ohlas mitto aastad wangis. Paulus ja Silas laulsid, ehk nende jallad kül pakkus ollid, ja minna ei te sedda mitte; agga" — ja raske ohkamine tõusis ta süddamest — "ühhelgi neil polnud ni head naest, kui minno Amarillis on ja sesuggust poekest, pissoke ja ilmsüta, kui minno Silwius. Ja pealegi mirno wiol! oh, ei ükski neist ristilandjatest mängind sedda kallist mängoriista — kirri kül ei rägi sennest sõnnukestki." Ta olli tük aega wait, siis hakkas ta jälle peale: "Dns sul, Jürri Neimark, üht patto süddame peal, kelle pärrast sa sedda kiusatust pead kandma? Kas sa ussud et sa pattune olled? Jah, minna ussun sedda. Kust sa sedda tead? ütlen minna katelismuse sõnna: dega. Jummalal kümnest käsust, neid polle minna pidanud. Tunništa ommetige lausa Jürri, kas sinna wimatisel hirmo:ösel ristiarmo pärrast appi tõttasid, rikka Wustermanni maja tulleleek eest warjama? Oh ei mitte! waid ma kartsin, et tulli olleks woimust wötnud ammal Pimpeli emmanda majani, ja siis olleks ka minno armsad ramatud woinud ärrapõlleda. Ja sest rööwlipoisikesest olleks ma ka tahtnud lahti olla, egga iggatsend ma tedda koggoni ristiinnimiseks kaswatada. Nüid on mul mahti

kül, laulusid seada kōik pääw ja õsel pealegi. Uuga laulud põggenewad wangi honest, ja sepärrast tootab iggawus ja kibbe süddame pakkitus mind lõppetada. Näkige mulle, kōw, wad seinad, kui mitto ilmsüta innimest teie jo ollete kinnipiddand, kui palju ohkameist teie jo ollete kuulnud, kellega teie majonikud ennast waemalt trööstisid.

Nüid kulis ta akna pool kröbbinat, ja kui silmad sinna pole tõstis, näggi ta kaks pissokest kät raudwarrasest kinnihoidwad, ja peagi lapse pead jo poolt kehha akna peale tõuswad. Poisike wahtis terraselt pimmeda wangitoa sisse, õtse omma silmiga middagi otsides, siis hüidis Bernardi tutaw hää: "Jürri, kallis Jürri, kas sa siin olled?"

Neimark olli õtse kui Noa ommas laewas, kellele tuike ellipu lehhelese noffas tõi. Kui rööwli pois kül ei milgi kombel tuikene polnud, siis olleks, temma häle läbbi rõmustud, laulit temmale süddamelikult suud andnud, olleks ta sedda suutnud tehha. Nenda saah wahhest põltud riist kalliks asjaks, ja seggane wessi wahhest maitsewaks, kui kallis wiin.

"Nägi, oh mo poeg! "hüidis Neimark äktselt — "kuida käib minno kalli naise ja mo poekese kassi? Dns möllemad weel terwed? on neil süia kül?"

"Terwed on möllemad" — olli kostus — "ehk emmand Margareta kül ilka nuttab ja

tõrreleb. Ja süia — on ka kül! sennest polle weel pudo olnud. Wahhest kukkub potti täis ernid majase, ni kui tunnaeile; wahhest kausi täis leent; wahhest jälle kalla, wahhest jälle leiba; agga wahhest hea womm mulle pähhe, isseärralikult siis, kui ma tahhan mängida."

"Wiol on siis weel õmmetige alles? egga olle mõnni keel katkend?" nõudis Reimark hoolsalt.

Poisike wastas: "Reled on kül terwed, agga naad äggawad õige halledaste sinno järrele Jürri, kui ma poognaga neid tributan. Agga ons se siis tõssi, et sinno liikmid wennitakse ja katki murtakse? Emmand Margareta nuttab isseärralikult sellepärrast."

Enne kui Reimark selle küsümise peale sai kostnud, laddus poisike afnaast, egga näidand ennast mitte ueste. Agga poisi wiimsed sõnnad ollid Reimarki wägga ehmatand. Ta mõistis kül, mis poisikese sõnnad tähhendasid; sest sel aeal prugiti saggedaste kohtokojas sesuggusid wangisid, tedda sureks kurjateggijaks armati, pinamise läbbi tunnistusele sundida. Laulik olli kül jo kõik tunnistand mis ta teadis; agga kohtowannemad polnud sellega weel rahhul, sest Wüstermann olli wägga raskeste lauliko peale kaebanud. Reimark püidis alles ennast kinnitada, kui jo wangilubjas ja üks kohtosulane sisse astusid ja tedda omma järrele kutsusid. Seddapuhko ei läinud tee kohtokotta,

waid kõrwalisse pimmeda kambriisse, kus mõn-
dagi riistapuud sees olli, kelle seast pitk ja
weidraste ehitud pink kui üllem asfi olli. Selle pingi
peal istus üks wannapole mees. Kui Reimark
sisse astus, tõusis ta pingi pealt ülles ja ütles
ülbe irwitamisega: „Terre minno kambrikeses,
ma pean sulle kōit omma sallajad asjad näi-
tama. Sest kui kohtoherrad ennam ei eddasi
egga taggasi ei sa, siis peab wanna Tormus
omma kawwalusega luffus suud awwama.
Wata, seal on esmalt tutwad peidlakruwid,
kellega warga ja teiste keeldud pealde seest
pahha werd wäljapigistakse. Siin on piggi-
pannid, kelle kewad tilgad innimese ihhonahka
nisamma kokkotõmmutawad, õtse kui waablane
omma nõelamisega hobbose nahhaga teeb. Siin
on reddel, kelle peal just maggufaste ei sünni
maggada, sest temma peal wennitakse innimene
kolmandiko osja pitkemaks. Seal Spanja sa-
pad, mis seest täis terrawaid naelo; se on
Hollandi kamsol; siin wõb ja tanno, — mis
jo isfegi saggedaste tummasid kõnnelema teggid.
Agga minno kõigeüllem juttodõppetaja on sesin-
nane pink, kedda Dortrehti linna kulus kohtoherra
Riisbreht esmalt õppetäs teggema. Wata, ma
pannen sinno assemele selle titte pingi peale
ja panne nüid hästi tähhele, kuidas temma
kõwwerdused õigeks, ja õiged paigad kõwweraks
painutakse.“ Pinafüllane pöras wänta, ja
massina lifed, mis ennamiste rauast ollid teh-

tud, hakkasid liikuma, ning jällesteis läksid Neimarki silmad kinni.

"Kahjo, et tit ei sa küssendata ehk õmmetige viata" — ütles Tormus kahhetsehes. "Siis saaks assi palju selgemaks. Ugga hea sõbber, sinna panned jo omma näggemise lugid koggoni kinni, egga tahha minno kunsti nähha. Sedda ma ei tohhi sallida; mis aitaks muido kōid minno waem? Mul on siin ka head tangid, kellega ma so nahksid luktsid so filmi eest jõuan lahtikiskuda.

Laulikul olli õtse kui külma wet ülle ihho wallatud, isseärralikult pinasullase kolleda jutto pärrast, mis temma melest hirmsam olli kui kōid pinaristapuud.

"Mees!" — ütles ta täis hirmowärrinat — "olled sinna inimene? ja ristiinnimene? kuidas jõuad sa omma tundmist, mis Jummal sulle andnud, nenda ärrasallata? Ei minna woi pealt nähha, kui sesinnane tittefe pinariista läbbi saab purrustud, ja sinna jõuaksid omma liggimest, omma wenda pinata ütlemata walloga?"

"Minno wenda?" ütles Tormus. Noh, mikspärrast mitte, kui sedda kästakse? Wata, arst lõikab omma wenna, isä ehk lapsse jalla ehk muu life mahha, kui tarwis on, ja panneb, tullise rauaga põlletades, werre kinni. Minna arwan ennašt ka arstiks. Peale sedda ollen minna heas kolis olnud, ollen 10 aastad wah-

hest Keisri, wahhest Rootsi, wäe tenistuses, kui soldat loggona Saksamaad läbbihulkunud. Mis üks ei oskand, teadis teine, kui rahwast tahheti sundida, omma sallajas petud warrandust teada anda. Et minna löik terraselt tähhele pannin, sepärrast on mul ka nüidki omma leib."

Eht Neimark kül polegi arg polnud, ja pealegi ennast ilmsüta teadis ollewad, siiski tundis ta omma liikmid piisut wärrisewad. Ta watis weel üksford neid raudsid ja kolledaid pinariisto, ja jahmatas ueste. Tormusel olli sellest wägga hea meel, ja et ta Neimarki weel ennam tahtis küpses tehha, sepärrast lükkas ta pinapingi sure kollinaga jälle omma paigale. Neimark widi kohto kotta. Ei ta teadnud kül nüidki teistwiisi tunnistada, agga kurwas-tud ja norkus tulli ta omma wangihonesse taggasi.

Sel aeal olli igga kohto jures prugitarw wiis, et pinamise läbbi tunnistust wäljasunniti. Kui wägga on meie kohhus Zummalat tännada, et se hirmus wiis on kaddunud. Kui mitto tuhhat ilmsüta innimest said hukkamdistetud, sepärrast et nemmad pinamise wallo pärrast ennast süialluseks tunnistasid! Ka meiegi maal on, au Zummalale! se kolle wiis häwwinud. Dnnis Keiser Alessander kelas pealegi et tunnistusse pärrast ei keddagi ihho poolt tohhi karistada, egga enne kohhut mõista, kui innimene

lausa ja pinamata ennast südlaseks tunniſtand. Sedda käsko iljataego sellesamma Reisiriherra wallitsufe aeal uendati.

Kolmekümne aastane södda olli lõppenud, ja olli surem hull innimeisi pitka sõa aeal hoopis hukka läinud, agga mõnned hakkasid ta, et ilmlik warrandus sõa läbbi käest läinud, sedda surema holega taewa warrandust tagganõudma. Sepärrast sel aeal ni mõndagi kuulsat ja waggaga ussomeest nähti, kui Jakob Spener, kes oma waggaga jutluste ja lauludega usklikuid kinnitas ja ärratas, — ja Baron Kanstein, üks rikkas herra, kes kõik oma warrandust selle tarbeks ärraandis, et tema kulloga Piiblid pididi trükkitama. Waimo polest olli meie Reimark nende meeste suggulane. Ta laulis waggaga laulusid, ja kuidagi ta laulis, nenda ta ka elas: waggaste! Kui ta wangikoja üks olli finniläinud ja ta weel alles wärrises ja ahastust tundis kuidagi Kristus Ketsemane aedas õlli määäl, siis läks ja teggi ta oma Jõsanda wiisi järrele: ta langes põlwili mahha ja palus. Ja ka temale tulli Ingel kinnitajaks; ta sai jälle rõõmsaks, ja selgind arroga jõudis ta jälle kui Paulus ommas wangihones laulda:

„Ee Jummal kes meid kurwaſtanud

Woib pea jälle rõmusta;

Kui murretund on möda läinud;

Eiis tulleb teinr abbiga;

Kuſt siis so meel ei mõtlega,

Sealt tulleb abbi sinnule.“

Sure immetsemisega kulas wangikoja üles waatja Reimarki laulo. "Kus minna siis olen" — hakkas ta isseennesega räkima — "kas omas wangihones woi kirrikus? Ma ollen kül mõndagi lauljat kuulnud, kellel teisel päwal pea otsast pididi lödama: agga laulo ja laulo wahhel on suur wahhe. Misugguse wagga ja rõõmsa meelega ei laula ial ükski süidlane, ehk kas minna ei olle wahhest weel innimeisi õppind tundma omas ainetis?"

Ta teggi Reimarki ukse lahti, kui laul olli lõpnud." "Kallis meister," — ütles ta laulis kule — "sa laulad ni kauniste kui õpik omas puris. Sest on wägga kahjo, et minnosugguse käest ial ei nõuta, mis minna wangidest arwan. Kui sedda sünniks, ma heidaks tõeste sinno eest käemehheks, et sa ilmsüta olled. Ma pean sulle ka ütlemä, et so tännine wagga ello sind seie sadik ikka pinamise eest on warjanud ja weel warjab. Pealesedda on radi herra Snitjer sulle tuggewaks eestkostjaks Busermanni raske kaebtuse wasto. Kuida kulukse, olled sa üttelnud, et Busermann kuranõulifelt tahtnud Snitjerit laimada, ja sinno abbi fenna jure tarwitanud."

Wangikoja illewaatja olli muido kalgi süid damega ja ei koggoni sannakas mees. Sepärast needssinnatsed sõnnad sedda ennam Reimarki süddamesse, õtse kui soe wihm kastet pika pöua peäle satsid. Ta mõietis kül, et

selle läbbi temma luggu ei koggoni weel parremaks sanud; agga temmal olli ommetige sellestki jo hea meel, et allamgi kohtosullane tedda ilmsüitaks arwas, ja se rõõm satis teiniale sedda head, et ta rahholiste ja maggusaste maggama jäi, mis tännine temma wangipõlwes ei koggoni tahtnud siggida.

Kui teisel päiwal wangikoja uks lahti läks, arwas Reimarl ennast jälle kohto ette widamad; agga ei polegi. Selle wasto todi uus wang raudus sisse, kelle pigistud näggu tõrust, õelust ja ihholiko wallo jo eemalt tunnistas. Ei ta jõudnud õiete kãia egga omma liikmid ligutada, ja pididi sepärrast kannetama. Ta olli kui häddapolik, et ta sadikud tedda assemele pannid ja ni paljo siddemid ta külge jãtsid, kui just ta hoidmiseks tarwis olli. Üks kãssi ja üks jalg jãti ahhelasse ja pandi ahhelad seina külge rõngasse lukko; wangile pandi piisut leiba ja wet toiduks kõrwa ja jãti siis rahhule. Enne kui wangikoja üllewaatja ärralãks, sohhis ta laulikule, kes sedda tallitust halledusega pealt olli waatnud, kõrwa sisse: „Kas tunned sedda meest? wai ei mitte?“ Kui laulik pead wãrristades olli tunnistanud, et ta tedda ei tundnud, rãkis wangikoja üllewaatja eemale: „pinariistad on ta nãggo kül muljunud, küllap sa siiski tunnistad, et ta Bustersmanni hukka lãinud poeg on. Temma lõeg on

nüüd ka jo täis, ja saab nüüd omma õigust kätte.”

„Kuida?” hüüdis Reimarlf äggedaste —
Gesamma mees olleks Rõrimõtja, kes üksipäi-
nis minno õnnetuse pärrast süiallune on? Oh
helde Jummal! Selle mehhe tunnistuse läbbi
saab minno õigus jo seddamaid arwalikuks!”

„Jah, kui temma agga tunnistaks!” ütles
wangikubjas. Ta salgab kõik järsko, mis ta
kaela peale käib, ja pinamise wallud polle ted-
da selle poolt sannakamaks teinud, egga temma
süddant arwanud. Katsu sinna, kas sa jõuad
sedda süddamest kangelaelest tunnistusele sata,
ja sinno waew on lõpnud. Sul on lubba ja
mahti, sa wõid katsuda mis sa oskad ja arwad
— ei sa wõi milgi kombel patto tehha selle
tullimõrtsuka wasto, kes omma tööd salgab.
Sul polle jo muidogi seltsi.

Wangikubjas läks ärra ja laulik olli õiete
kahhe wahhel, kuida ja mis ta omma seltsimeh-
hega piddi räkima.

Reimarlf kinnitas ennast peogi, ja arwas
pitkalt ja korraste omma luggo ümber ja mis
temmal tulleks tehha. Ta räkis isseennesele:
„Ehk minna kül, ni kui igga innimenne, suur
pattune ollen, siis ollen ma õmetige seddapuhko
ilmasüita wangis. Minna ollen otsimata selle-
sinnatse willetsaga, tema poeaga ja isaga kol-
kojuhtund. Et se süiski on sündind, on wist
Jummal tahtmine olnud. Sepärrast ussun
minna: mis mulle ial sünnib, peab mulle õn-

neks tulles, kui minna agga Jummal tahtmise järrele teen. Ja mis nõuab Jummal nüüd minno kääst? Mikspärrast juhhatas Jummal mind selle sure pattusega jälle kokko? Egga õmetige sepärrast, et ma sesaõnasugguseks kangekaelseks peaksin sama, kui teia on, waid wiist sepärrast, et minna peaksin püidma tedda parrandada. Agga kas se püidmine mulle õnneks lähheb, liatagi sesugguse jures, kelle südda kõigepühhama käskude ja seadmiste wasto kõwaks läinud? Kas minno sõnnad kül õsawamad on, kui trui koolmeistrite ja hingekarjaste sõnnad, pealegi kui pühha kirja sõnna isse, kedda se kurjateggija omas nores põlwes wiist jo kül on kuulnud? Mis ollen minna waene laulik kül Mosese ja prohwetide, Kristuse ja teia apostlide wasto!? Siiski ei pea minno nõdrus mind mitte kelama sedda tööd hakkama, kelleks Jõsand mind on wallitsenud! Eks olle Jõsand, kes õmad tuled inglisk ja tulleleked ommaks teenriks teeb, ka mindki wahhest oma pühha tahtmise täitjaks pannud? Sinna agga, Jõsa taewas, täida mind wäega üllewelt! Sinno armsa poea jüingrid ei teadnud ka kui neid mailma würstide ja wäggewate ette widi, mis nemmad piddid räkima, ja wata! sedda anti neile selsammal tunnil pühha waino wäe läbbi, mis nemmad piddid räkima. Menda te ka mulle, ja ma tahhan sedda aega õnnelikuks kita, mil ma wangifotta tullin.“

Kui laulid omma arropiddamisega kindlat otsust olli kätte sanud, arwas ta weel järrele, kuidas ta sedda piddi hakkama täitma.

„Kuidas teggi Kristus,“ — küsüis ta isese ennast — „kui tahtis innimeste süddamid oma õnnistama sõnnale arwada? Ta teggi haigid terveks ja parrandas kõid wiggad, sest ta teadis kül, et lihhaliko innimest ka aealiko armo läbbi taewale tulleb kutsuda ja koggoda. Tema eesmärgi järrel tahhan minna ka teha.“

Ta astus nüüd wangi liggi, kes aeoti wallo pärrast raskestes äggas, ja ütles helde hälega: õnneto mees! sinno wallo ja hädda on wist wägga suur; lasse mind püida, sedda piisutki wähhendada.“

Selle sõnna peale kostis Kõrriwõtja ehk Andres Busermann paljalt hamastekirristamisega ja silmist paistis wiha. Ei Reimark sellepärrast koggoni ehmatand, waid watas holega, agga ka ihhowärrinaga tema pinatud liikmid, mis paiguti werriitud, paiguti paisetand ollid. Siis hakkas ta töle, kuidas hallastaja Samaria mees! Ta rebbis oma silminartsokatki, ja kui sellest weel kül ep olnud, ka weel oma kaelarättiko lisaks, kastis sedda külma wette oma weelkrusi sisse ja mähkis neid märke hिल्pusid rõõwli purritud ligete ümber, egga wäs sind ärra aeg aealt ikka ueste wet peale panna.

Sesinnane tenistus satis wangile kergitust.

Rui ta ühhe ainsa korra sai lauliko aitawat kät kõrwale tõukanud, fallis ja lastis ta tedda wimaks kõif tehha, mis ta tahtis. Wang ei sudand isse ei kät egga jalga ligutada, sepär-
rast andis Reimark temma kuiwa suule kastet ja sõtis tedda pärrast kui last leiwaga. Ülle-
jänud rasofesed närris ta isse pudruks ja panni sedda Kõrriwõtja werriise ihhonahha peale kui jahhutawat ja parrandawat plaastrit. Sedda kõif tehhes, olli aeg wägga rutto eddasi läinud, ja pääw ammogi ülle lõdune jõudnud, kui An-
dres esimest korda hakkas räkima.

„Sa etsid rohkeste, isfand laulit“ — mõr-
rises wang — „kui sa arwad omma arstimise-
ga mind sundida, et minna omma tunnistuse
läbbi sind sestfännatsfest lõfsust peaks wälja
aitama, kelles sinna minnoga ühteago olled.
Ma ütlen sulle tõeste, ei pinariistad, egga
ükski muu asfi ilma peal, pea minno suud
awwama, ei Hamburri rahwas pea ka sedda
melehead nähha sama, et minno pead timmuka
läbbi mahhalüiakse.

„Sinno juttust nään minna,“ — ütles
Reimark tasfandusega — „et sinno sees õme-
tige weel üks a inuski hea mõtte weel on olle-
mas — sa olled otsekohhe mees! Teine sinno-
suggune olleks wait olnud, ehk pealegi kawwa-
laste tänno andnud, et selle läbbi minno nõdra
abbi weel cemale tingida. Rui ma sind siiski
ei jätta aitmata, et sa kül torredaste minno

abbi ärrapõlgad, siis mõista sennest, et ma sind ei ühhegi kässo pärrast aita, waid aina Jummalala kässo ja käskmise pärrast.

Selle lühhikese jutto järrele jäid mõllemad sedda kauemaks wait. Alles õhta eel tõusis wangihones jälle jut, kui piisofe Bernard akna ristide läbbi sisse hüides: „Jürri, kallis Jürri? kas sa weel siin olled?“

Kui Reimarck sai üttelnud, et ta seal olli, rälis poisike eemale: „üttele oma naese Margareta, et ta mind sagedamaste lasseb wiolit mängida, muido jooksen ma jälle ärra. Siinno majas polle muidogi enam kenna olla, kui sa seal ep olle. Piisofe Silwius on jälle kaks häimast korraga sanud, lasseb emmand Margareta sulle bölda — ja tänna on ta üks sipäinise ülle pörmando jooksnud, egga ei kordagi upperpalli kuffunud. So emmand on ta kõige radiherrade, ka purmeistri jures käinud, ja on iggal pool pallunud ja mängunud, et sind peaks siit innetust purist wälja lastama, ehk temmale ja Silwiusesele lubba antama, siinno jure sisse tulla. Sel aeal kui ta ärra olli, ei tahtnud mõllemad tüdrukud mulle lubba anda, Silwiusst hoida, sepärrast ollen minna neid hästi taggunud. Ugga selle süi pärrast jälle, ei tohhi ma tänna mängida. Üttele õmetige oma abbi kasa Margareta, et ta oma sõnna taggasi wõttab. Ta seisab lastega siin akna al, ja kui sa tuggewaste karjud, woib ta

sedda kül kuulda. Ta nuttab õige halledaste ja tuleb wist kõigis asjus sinno sõnna."

"Oh sedda head naest!" ütles Neimar! liigutud süddamega — "üttele temmale, et ma temmale ja lastele palju terwit läkkitan. Silwiusesele peab ta minno poolt suud andma, agga isse minno pärrast rahholisels jäma. Minno põlw polle polegi ni waene, kuid ta temma wahhest kardab. Pinatud polle ma ta weel mitte, egga ussu koggoni, et sedda minnoga peaks tehtama."

Seddafinnast Neimar!i jutto tulkis piisofe Bernard mahha Margareta kätte, kes seina naal otas, ja tulkis temma sõnnet jälle ni hästi kui ta mõistis Neimar!i kätte. Korraga lõppetas ta omma poolt jutto, üteldes: "Zürri! ei ma tohhi pitkemalt sinno jure jäda — sealt tuakse furnut tõrwakuinaltega — ma pean ennast ärrapeidutama; sest naad tahtwad mind heamelega jälle wanna ja inneto waestelaste majase taggasi sundida. Emmand Margareta lasseb sulle weel öölda, et se furno, mis praego hauale kannetakse, Wüstermanni tüttar peab ollema, kes ehmatusest tullekahjo pärrast on ärrafurnud."

Bernardi wümsed sõnnad tulletasid Neimar!i mele temma kawangi, sedda ta omma loo pärrast seddapuhko olli ärraunnustanud.

„Bernard!“ — ütles Neimar! kire ruttoga — sinno isä on ta siin minno jures. Ras

ful ei olle temmale middagi ütlemist?"

„Minno isä?" vastas Bernard pitka ja wennitades. „Kas temmal on mandlid ja rosina marjo minnole anda? kui mitte, siis jägo ta, kus ta on."

Sellesinnatse, lapse kohta teotawa kõnne pärrast sai Reimarik ommas waimus wiwhafeks ja tahtis poisikest tuggewaste tõrrelda, agga piddi sedda teggenata jätma, sest et ta äkkitselt afna pealt olli ärrakaddunud.

„Kallis Jummal!" mõtles laulit — „kui mo Silwius üksford minno wasta nisamma arnotumaks saaks! Kas woib kül suremat wallo olla kui sedda, et laps tännamata on? Kellele on siin kül süid anda? Kellele muud, kui nurjapiddi kaswatamisele. Waene Wusterman! Ueliko warrandust kokkoajades unnustasid sa ärra sedda ühte, mis tarwis on: sa unnustasid ärra omma lastele armastaw, agga ka karm isä olla. Sa mõtlesid kõik hästi teinud ollewad, kui sa omma lapsi toitsid ja katsid, ja neid mehhe holeks andsid, kes neile õppetajaks ja kaswatajaks piddi ollema. Wata nüid, misuggust wilja on kandnud sinno hõletus, ja et sa sedda kõrwale heitsid, mis igga innimese pühha kohhus on! Seal on ta, sinno poeg! hukka läinud, innimese arrust lahti ja sinno kõigehirmsam waenlane! Ja sesinnane wiwha kand on seddasammasuggu wõsso ajanud poisikese sees, kes omma isäle sesamma

mõedoga mõedab, kellega temma on mõetnud! Oh Jürri Reimark! võtta sest loost ommale head õppetuse märki! Sa armastad kül laulusid teha, omma ramatuid ja ka violit, agga ärra unnušta nende asjade pärrast mitte ärra omma poega Silwiust ja teisi lapsi, mis sinno hõle alla sanud, korralikult kasvatada! Jummal on kül üksi se, kes meie tõle siggiduust annab, ja mõnni kord juhtub ka, et holika kernerihälitsemisegi al, pu jäntrikuks kaswab, agga siis trööstib meid meie südda, kui meie olleme teinud, mis meie kohhus olli.“

Nüüd paistis õuest punnane tullekumma läbbi akna wangikotta, pörkas laest taggasmahha, just senna kohta, kus Andres maas olli. Se olli surno tõrwaküinalte walgus! ja kuuldi kõndijaid korraliste sammudega astudes mõda minewad, ja leina- ja surno laulusid kolilastest lauletawad. Need tungisid lauliko süddamesse. Ta astus kahwatand süddamega wangi liggimale ja ütles:

„Andres! — wata sedda punnast kumme. Se on weel selle tulle lõppetus, mis sa omma sündimise linnas olled lahti lasknud. Se on sinno õe wiimne Jummalaga jätmine. Sinno hirmus tö on ehmatuse läbbi tedda kirsto saatsnud, ja sealt ullatab ta sulle weel õma kuiwetand kät wiimsels terwisels! Temma luised sõrmed koppotawad sinno kõwwa ja kangekaelse süddame külge, ja temma kahwatand mofkad ütlewad

sulle: wend, waene õnneto wend! efs sa minnult andeksandmist ei nõua? Pean minna külma, iggawa hauda ennast heitma ilma selle lotufeta, et ma sind kui kahhetsejat pattust ükskord jälle nään? Efs sa tahha aealiko nuhtlust kanda, et sa iggawesest nuhtlusest woiksid peaseda? Sinno pinatud ihho tunneb tullist wallo: agga põrgo piin on weel palju tullisem ja kestab kauemine! Andres, armas mend! bakka sinni omma Õnnisteggija armo käest, sedda ta nüid weel hallastades sinno pole sirtutab. Minne sisse kitsast armowärrawast, wis sulle weel lahti on tehtud. Wata, selle kurjateggijale, kes jo hirmsas surmahädas ristii puu külges rippus, ütles Issand rõmusedes: tõeste, weel tänna pead sa minnoga paradisis ollema! Ehk tahhad sinna, süddamest pimme! rikka mehhe sarnane ewangeliumis olla, kes wägga ilja omma patto hakkas tundma, kellele siis ennam ei sõrmeotsagagi wet temma kuiwetand keele jahhutuseks ei antud?!"

Andres, kes seie sadil rahholiste olli kuulnud, ligutas nüid korraga ja äkkitselt omma wallutawaid liikmid ja äggas sellepärrast raskestes. Siis ütles ta waljuste: "Ole wait, laulik! oh! ei mitte minna — Toppasiil panni sedda pesa põllema — ei mitte! lõppetä, laulik! ehk —"

Reimark kostis karmilt: "Mõtled sa, et se sinno süid kahhandab? sinna ähwardasid jo

omma tööga; teadsid et sedda kurja pididi tehtama; sinno käed aurawad ilmsüta wallatud werrest! Wai mõtled sinna, et Lawet sellepärast Uria surmast süita olli, et ta omma kääga sedda trui sullast ei tapnud?"

"Oh sinna fallalik!" tõrreles Andres wihaselt wasto — „esnalt arstid sa mo wallutawaid liikmid jahhutawa nartsudega ja nüüd pinad sa mind õelamaste kui pinasullane omma pinapingiga."

„Dho!" hüidis Reimark äggedaste — „sa polle siis mitte hopis tuim! Minna ei murra egga wennita sinno liikmid mitte — ei ma pudu sõrmeotsagagi sinno külge, ja sinna kaebad, et ma sind pinan! Se piin mis sa nüüd tunned, on sinno süddame piin, mis minno sõnnade läbbi ommaast raskest ja pitkast patounnest on üllesärkanud: se ep ongi se us, kes ial ei surre — se tulli, mis ial ei kustu! Ja kui se siin ei ärka; sedda hirmsam on siis ärklamine seal ilmas. Sepärrast parranda meelt ja põra ümber! Puhhastage ommad kääd, teie pattused, ja tehke ommad süddamed —"

Andres püüdis nüüd omma abhelaga Reimarki lüa, sepärrast jättis ta omma jutto lõpetamata. Ugga ta läks tük maad wangi asfemelt eemale, langes seal põlwele mahha ja pallus tuggewa hälega ja waggast süddamest: „Oh Jummal, kes sa muiste kõrwast kaljust

wee ojad lastsid wälja tulla, kui sinno ärras walletsetud rahwas janno pärrast tahtis ärras nõrkeda — lõhhu ka, oh wäggen Jummal ja Jõsand! selle mehhe kõwra süddant, et se sul-
laks saaks, kui wahha päwa paistel, ja wasto wõttaks ärraleppitamise sõnna, mis jah on ja amen kõigesurema pattusele.

Nüid paistis surnolandjate wiimse tõrwa küinla walgekumma wangikotta ja läikis wagga palluja näo peale, siis sai kõif umbpimmedaks, ja pimmedas hüidsid iljõeste leinalaulo häled wiimseks Jummalaga jätmiseks.

Reimarik heitis omma asfemele; agga mag-
gada ei suutnud ta mitte. Ta mõtles: „Wustermann! Wustermann! kui sa praegogi weel ni rikkas olleksid kui enne: ei ma wahhetaks siiski sinnoga! Täanno teile, õnsad wannemad, täanno teile haua põhja, et teie mitte omma rahhalotti ei täitnud, waid ennemine minno eest, omma lapse eest murretsesite, et teie au Jummalala ees üllemaks piddasite, kui au inni-
meste ees. Agga mis ja kuidas ma pean teg-
gema, et minno rõõwli- poisikene mitte haklaks omma isä kurja jälgede sees käima? Temma eddew meel püiab agga ümberlonkida, maggu-
said mandlid ja rosinaid sada, warrastada ja walletada, ja wahhest ka weel wiolit friggista-
da! — Agga, wiolit mängima! eks se olle temma himmudest weel kõigeparrem? Eks sed-
da himmo piddi tedda sünniks tallotada ja hea

pole sata? Mängohäled jõudsid ürikeseks ajaks tunninga Sauli pealt kurja waimo pelletada: eks naad kae aastase poisikesse jures palju rohkem peaks jõudma. Oh minna rummal! et minua enheminne sedda märko ei sanud! Pimme wangifodda peab selle poolt minno silmi walgustama! Pea weel arro, lühikesse arroga Reimark! Sa olled tännine omma lotust kül Jummal peale pannud, olled temma pole laulnud ja pallunud. Agga kas olli sinno lotus ka tõeline? kas olled palludes ka tööd teinud? Oh Reimark! kas sa otsisid tööd ja tenistust tagga, woi ootsid sa, et töö ja tenistus sind pididi otsima? Sa polle jo palju rohkem teinud, kui et sa tellitud laulosalmi walmistasid ja hädka pärrast palga eest kirjutasid! Kas sul tõeste rohkemat ja suremat jõudo ennese sees polle? Jah, ma tunnen oma holetust, mis eddewa uhkuse läbbi minno sees sigginud, et ma omma tenistust kellelegi polle pakkunud. Agga selle poolt peab asfi teisets sama, kui ma siit veasen ja ommakste jure taggasi saan! Ma tahhan Saksamaa würstidele ennast tenistusse pakkuda; wagga laulus dega omma liggimist ärratada, ning ka Jhsand dat austada, ma tahhan tehha ja kirjutada mis ma oskan, ma tahhan truište omma naelaga kaubelda, mis Jhsand mulle andnud. Nelli aastad ollen ma surekoli peal õppimas olnud ja nüüd peab õige tarkus mulle wangifojas tullemal!

Hea nõu ja ettevõtmistega uinus ta magama.

Reimarki waewlemine, Kõrriwõtja lõwowa süddant ligutada, olli ka eddespiddi asjata, ja pealt nähha, jäi temma allaline palwe selle asja pärrast ka kuulmata. Kui Kõrriwõtja ihho poolt olli parranend, siis ärkas ta kurjus ja ülleannetus ka jälle, ja Reimark iggatses üllewägga, ommast seltsimehhest peastetud sada ja parrem üksi olla, kui selle kangekaelse kurjateggija juttusid kuulda.

„Dns se kül imme asfi“ — räkis ta isse ennesele — „et Bernard jo ni wägga on hukka läinud? Kas ta sesugguses seltsis kül teiseks wois sada, kuidas ta on? ja kas ma temma koerustükki küäl temmale ni raskeks süüks woin arwada? Oh! kui iggawene ello meile muud rõmo ei jaggaks, kui waggade seltsis olla: kui kallis on jo segi asfi! Kui ma kauaks selle kurja innimesega ühte jään, eks ta wahhest wõita mind rikkuda? — sest kurjad lõnned rikkuwad häid kombid ärra.“ Nenda kaebas Reimark weel isseenneses, kui wangi kubjas tuppas astus ja temmale ütles: „Jesand laulik, sinno naene on mõnne lapsokesega õues ja nõuab sind nähha. Ta on omma palwete ga auliko radikohto läest sedda lubba sanud.“

„Oh lasse neid rutto sissetulla!“ — palus Meimarck täis rõmo. „Mis woiks mulle kül suremat rõmo tehha?“

Emmand Margareta tuius wangifotta, pissofe Silwius kätte peal, ja teised lapsed, ka Bernard nende hulgas, taggajärrele. Mõllemate abbikasade kokkosaminne täitis neid rõmolikumisega. Sedda aega, mis naad ühhest ärraolnud, olli kül nappilt kaks nädalat, agga nende melest olli se aeg ni mitme aasta pitkune. Tassa ja kibbedaste nuttes hakkas Margareta omma abbikasa kaela, ja temmagi ei sanud tükkil aeal sõnna suust. Pissoke Silwius wahtis laia filmiga isä otsa, egga tundnud tedda ennam, sest et pard sureks olli kaswand, ja nuttis kasa. Misamma teggid ka Klara ja Brigitta, muud kui Bernardi filmad jäid kuivaks, sest ta wahtis hirmokokumisega omma isä peale, kes raudus maas olli.

Margareta olli ni nõdder, et ta ei jõudnud püsti seista, sepärrast istus ta pissokese järri peale mahha ja wahtis wangilambrit ringlumber. Ta filmad pöörsid raudus Andresest lauliko pole taggasi, ja tunnistasid wallo omma mehhe willetsusse pärrast. Hirmo wärinaga waotas ta esmalt lapsokest omma rindese ja panni siis pead omma abbikasa õlla külge.

„Ja ni ilmsüta!“ ütles ta nuttes.

„ Oh minno kallis Amarillis! „ ütles Reimar ligutud süddamega — „ se ep ongi minno ainus troost! wai olleks se sul armsam, kui minna süiallune olleks? süiallune ni kui se seal? „ ütles ta tašsamaste. „ Eks puhhas Josep mitto aastad wangis ohkand! ja minna alles mõnne nädala! „

„ Sesugguses seltsis! „ kaebas Margaretta.
 „ Zummala tõšsine poeg rippus ristisambas mõrtsukate ja röövlite wahhel — kostis Reimar. Sellesinnatse aea kannatamised polle ühtegit wäärt selle au wasto, mis meile seal ilmas peab ilmutadama. Jättame sepärrast mahha kaebamist ja olleme parrem rõõmsad, et teine teist jälle olleme nähha sanud. Näita seie, mo Silwius, sinno ambaid, mis sa jure olled sanud! Ennäh, naad läigiwad kui perlid! Ja jooksta oškad sa ka jo üksipäine? et näita emmetige omma tarkuust! „ Ta andis piškofesele suud, kui sesamma korra ülle pörmando eddast ja taggast olli käinud. Siis räkis ta kaksiko tüdrukutega ja küšsis: „ kas kulate ka illusašte täddi sõnna, kui ma ärra ollen? kas tete holikalt tööd ja ollete waggad? Kas saab tõht iggapääw täis, egga olle teil muido hädda? „

„ Täanno Zummalale, „ — kostis emmand Reimar — „ selle aea sees, et sa meilt ärra olled, polle nälg meid waewanud. Jggalt poolt tulleb meile abbi. Ei ma mõistnud ial uskuda,

et meil linnas ni paljo sõbro pididi ollema. Iga gamees kahhetseb sinno ja meie äppardust; iga gamees mõistab sind õigeks ja mannab sinno pealekaebajaid. Se on sinno õigla'e mele palk, ja minna ollen nüid sinno pärrast õiete uhke.

„Ja minna sedda allandlikumt Jõsanda ees! ütles Neimark, agga rõõm paistis ta pallest, sest aus nimmi on ja katekismuse sõnna järrele ka iggapäwase leiwa sarnane.

Kõik sedda luggu watas Bernard terraselt pealt. Nüid hakkas laulik ka temmaga räkima.

„Kas minno wioli teled weel kõik alles on? küsis ta poisil käest, — kas pogen weel torraline hea? Kas sa hoolikalt ja heamelega weel mängid.

Bernard watas esmalt kartlikult emmanda Margoreta peale, ja kostis siis:

„Minno arwates on wiolil weel kõik 7 teelt, agga sinno emmand peidab poogna ifka ärra, et minna ei peaks mängima.“

„Sul peab jälle lubba ollema mängida“ — ütles Neimark heldest — „kui sa sõnna kulelik olled. Jah, armas naene, anna ifka poisikesele lubba mängida, kui ta sulle ühtegid wastooksa ei te.“

„Ma tahhan jo sõnnakuielik olla“ — tõotas Bernard — „ei ma tahhan ka sest kannaast egga winapuddelist ühtegi maitsta, mis so emmand sulle kasa tonud.“

„Sedda olleks ma hopis unnustanud!“
— hüidis emmand Margareta jahmates, ja rut-
tas nüid ja tõi armoandid wälja, mis ta alles
ürifese aea eest isse olli sanud.

„Ei ma näid woi süia egga jua“ — ütles
Neimar! — „sest rööm on mind täitnud ja
jahhutand. Ugga ma tännan sind sinno ar-
mastuse eest, ja lubban, pärrast pole kōif sin-
no terwiseks süia ja jua. Ugga Bernard, eks
sa siis omma isfaga seal ei foggoni rägi? eks
sa anna temmale kät terretamiseks?“

Siin hakkas Andres ka räkima, ja ütles
nukralt: „mul polle jo maggusaid mandlid eg-
ga roššina marjo pihkus!“

„Minnul ka mitte“ — ütles Neimar! —
„ja siiski andis mulle igga laps kät, kuidas
näggid. Bernard, eks sa anna omma isfale
kät?“

Wenitades kulas poisile käsko, ja ütles:
„kui ta mind ei lö egga farmusta.“

Sedda ei sündinud kül mitte, sest Rõrri-
wõtja ei tahtnud egga jõudnud seddapuhko om-
ma pigistud ja purretud kättega kurja teha.

Kui wimaks laulifult ta ommaksed lahkusid,
siis hakkasid kōif, ka Bernard kibbedaste nutma.
Temma pišsarad kaddusid siis äkkitselt ärra,
kui Neimar! tedda käskis omma isfale Zum-
malagajätmiseks kät anda.

Selleaegne kohtomõistmine olli kül kall ja
hirmus, siiski ta teiselt pool jälle sallis ja

lubba andis, mis meie aéal mitte ei lubbata. Neimarki ommaksed tullid tedda watama, tõið temmale toito ja pealegi wina kasa, mis ta omma kawangiga kül tohtis jaggada.

Sesinnane jaggamine teggi Andrese süddant ja suud lahti, ning ta hakkas laulikule ütlemä:

„Miks pärrast hulguš minno pois, kui ta sind jummalagga jättis, ja minno jures mitte? ei ma sanud tedda ial muido winguma, kui et ma tedda löin ja wasšisin.“

„Minno jures nuttis ta armastuse pärrast, kuida minno ommaksed,“ — ütles Neimark — sinno jures sellewasto hirmo pärrast. Kui sinna jälle selleks saad, kelleks Jummal sind on lonud: innimeseks, siis sawad nored ja wannad innimesed sind jälle armastama.

Andres ei lausund selle peale šönnagi. Neimark teggi kül ifka peale pattust pöörmise jutlust, manitses, ähwardas, trööstis ja pallus, agga walloga pididi ta tunnistama, kõið olli asjata.

Emmand Neimark olli omma meest temma wangipölwes weel kaks kord matamas käinud, ja ollid iggakord lapsed kasaš. Teisel hommil pärrast sedda, kui Neimark raskest unnešt olli ärkand, hakkas ta feltšimees temmaga kõnnelema ja küššis:

„Ütle mulle, isšand laulik, kui õiglane mees, kas wöttaks kül minno pois ehl ial legi muud

minno pärrast nutta, kui ma nenda teeks, kuidas sa arvad ehk isse teed?

„Oh!“ — ütles Neimark õhkades — palju innimeisi nutwad jo nüidki sinno pärrast! Mõtles ommetige omma wannemate, minno ja minno ommakste ja nende peale, kes tulles sinno süi läbbi kõigist ommast warrandusest ilma jänud.“

„Egga ma senneest rägi“ — kostis Andres nukralt — sa ei tahha mo sõnnast arro saada. Sinno naene ja lapsed nutsid jo sellepärrast, et sinna siin finni olled. Kas peaks minno pois, ehk legi muud nutma, kui mind surmatakse? kui mo pea otsast lüüakse?“

„Kes woib sedda tõega võlda“ — kostis Neimark õhkades — innimese südda on läbbiurimata süggaw, saggedaste tõrges, saggedaste nõdder.“

„Ugga pois hulguš ja wimati, kui ta sinno noga Jummalaga jättis. Ja sind tunneb ta nappilt ni mitto nädalad, omma isša aastaid.“

Selle peale tõmbas laulik õlladega ja ütles: „armastus jõuab kõif tehha.“

Weel selfammal päwal ütles Andres wanngüllewaatjale, et ta kohto ette iggatsels sada, ning tunnistada miš temmal süddame peal olli. „Ma tahhan ommetige nähha“ — ümmises ta ennesele — „kas ma jõuan poisši minno pärrast nuttole tehha — mul on muidogi jo

wangipõlwest ja allaligest pattustpöõrmise jutlusest tüddimus käes."

Imme on kül, et Andres õtse sellesinnatse issemeliko tujo pärrast, mis praega kuulsime, nõuks wõttis, omma süid arwalikult tunnistada. Ei jõudnud temma süddant ükski assti ärratada, ei hirmus õnnetus, mis ta omma sündmise : linna peale olli saatnud, ei wanne mate wanne, ei õe surm, ei omma poea tulleswad päwad, ei wagga Reimarki jutlused, manitsused ja palwed kirjast; kõik olli temma süidamest mõda kallanud, kui anne seljast weesti. Ja nüüd teggi sedda immet issemelelik tujo! Nenda wallitseb meid Jummal sallaja mõttele läbbi ja ütleb kirri õiete: "Temma käes on meie mõtled ja süddamendud kui weesoned." — Agga nendesammade läbbi wõidab meid ka kurat. Sest mõnnigi mees, kes suurt kuisatust olli ärrawõitnud ja ennast arwas kindlaste seiswad, kommistas piisofese pahhanduse pärrast.

Kui Andres Wustermann kohto ees kõik selgeste sai tnnnistanud, siis lasti Jürri Reimark jo teisel päwal wangist lahti ommaõste jure, kes rõõmo pärrast kõik kahjo unnustasid, mis tullekahjo läbbi neile olli sanud. Kui jut olli laggunud, et Reimark õigeks mõistetud ja jälle lahti sanud, siis tullid paljo rahwast linnast tedda terretama. Reimarkil oli senneest hea meel, sest ta märkas, et ta aus nimmi

Buftermanni wallekaebtuse pärrast foggoni polnud rikkunud. Siiski otas ta pitki filmi wõeraste ärraminnikit, ja kui se olli sündinud, tõi ta oma armsa wioli wälja ja wõttis nõuks nüüd forraga kätte mängida, mis ni pitka aea sees wõlga olli jänud; ja ta abbikasa ei kulnud tedda mitte. Agga kui Reimark kül sai mänginud, lõppetas ta omma mängo lauloga ja laulis rõõmsast süddamest:

„Keif olgo ni kui Zummal tahhab,
Kes kõige asja teggija;
Kui temma sinno ossa jaggab
Ni pead rahhul ollema.
Kül Zummal teab selgeste
Mis tarwis tulles kõigile.“

Üksteistkümmend päwa iljamine kõndis is-
sand Reimark, piisoke rõõwli pois kae kõrwas,
jälle wangihone pole, agga seddapuhko mitte
kui wang. Andres Buftermann olli tedda wäg-
ga lastnud palluda, omma jure tulla. Pakki-
tawa süddamega astus ta jälle wargikoja pole.
Dues tullid temmale kaks wannakest, mees ja
naene wasto, kes omma filmirättikutega piis-
raid filmist pühkifid, ning sõnnalausumata tem-
mast möda läksid. Need ollid wanna ja muište
rikkas kaubaherra Tobias Buftermann ja
temma abbikasa. Mõllemad ollid nüüd ommas
wannuses paljo waesemad kui Jürri Reimark.

Seft piiskust warrandusest, mis tullest olli peastetud, ei olnud suremat järrele, waid kullus nendefinnatste wõlgade taõsumiseks, kennest ka kõigerikkam kaupmees ilma polle. Et kül mõllemad waests ridis ja wannadusest, agga rohkem weel murrest raskeste foormatud, ning se läbbi rohkeste modetud ollid, siiski tundis Neimark neid kohhe. Ta mõtles ka nende endise rikkuse ja uhkuse peale, ka tulli temmale Wustermanni üibus mele, mis ta ni kibbedaste olli tunda sanud. Agga Neimarki kristlik süd, da ei tundnud muud kui tõssist õsfasamist temma halledusega. Ta mõistis kül, mis asti sedda õnnetut abbiello: paari seie olli ajanud. Nenda astus Neimark wangi kambri sisse, kus Andreas Wustermann nüid olli. Laulik imestas wägga, kui näggi, et endine wõsforuun ni kennaks mehheks olli mudetud. Inneto hadde, suggemata wannund juuksed ja wõiutud rided ollid kaddunud, ja tõusis noor ja kenna, et kül piisut kahwato ja tursund näoga, mees piisofese järri pealt üllese Neimarki terretama. Temmal olli Piibel käes, kelle sees ta olli luggenud, egga waerwand egga siidund tedda nüid mitte ennam abhelad. Ta sirrutas kät laulikule terretamiseks wasto, agga tõmbas sedda ruttogi jälle taggasi ja ütles kurwa naeratamisega: "ärra panne pahhaks, isсанд laulik, ma unustasin ommas rõmus hopis, et minna sur-

male huffamõistetud kurjateggija sulle lät ei kõlba andma. "

Agga Neimark kostis: " Kui taewa inglidel rõõm on ühhest pattustpõörjast pattusest, kuidas woib siis kül pattune inimene uhle wariseri modi tehha? " — ja waotas süddamelikult wangi lät terretamiseks.

" Sa tead wist jo " — rälis Andres — " mis mõnne päwa pärrast mulle peab sündima. Ma pean surrema timmuka mõega läbbi! Sepärrast lastsin minna omma wannemid seie palluda. Oh! se olli libbe tund, libbedam wist weel, kui minno suremise tund! Agga ma arwan sedda õnneks, et ma neilt andeks andmist ollen sanud. Peakš armas Jummal mulle nüid ka weel andeks andma! Agga sulle tahhan ma nüid tunnistada, mišpärrast ma kõwwa kangekaelest salgamišt mahhajätsin ja kohtomoištmise alla ennašt andsin. Ma tunnistan, et mo wangi põlweš alb toit, iggawuš, sinno feltš ja sinno meleparrandamise jutlused mind hopis ollid tüddindanud. Ei ma tahtnud kogni ennam sinnoga ühte jada, ja lootsin seal kõrwas, omma nõuga ehk omma feltšimeeste läbbi, lahti peaseda. Mul olli kadde meel senest, et sinno naene ja lapsed, ka minno pois, sinno willestusest ni wägga ošsa wõtsid, ja so wisin, et minno pärrast sedda ka peakš tehtama. Mul olli pahha meel, et legi minno willestusest ošsa ei wõtnud. Sa nimmetad wist

sedda mõttet issemelikuks tujuks; minno pärrast. Se olligi tujo; agga Jummal arm mutis sedda nikohhe ümber meleparrandamiseks. Sest ni pea, kui ma omma tõssise tunnistuse läbbi omma süddant ollin fergitand, kui sinna mind omma lahtipeasemise eest ollid süddamelikult tännanud, kui mul sinno seltsi ennam polnud ja minna üksipäine jäin mõtlema: siis satis Jummal heldus mind tõeste meleparrandamiseks. Ja nüid on mul rõõm surma minna, sest se leppitab minno kurja tööd innimestega ja annab mulle lotust Jummal armo peale. Nüid on mul weel kaks palwet sinno wasto. Esimene on se: et sa, ni kaua kui mul weel aega on ellada, mind sagedaste tulleks wata ma. Sa mõistad ni mõnnusaste trööstida ja süddamelikult palwet tehha, mis ma nüid kül märkan, et Jummal minno moistust on awwanud. Minno teine palwe on suur, egga ussalda ma sedda nimmetada — —: hallasta ka eddespiddi minno poea peale! Kela kõigest jõust, et ta mitte minno sarnatseks ei saaks kurjuse sees! Lõ tedda parrem sandiks ehk surnukski, kui et ta saaks kui minna! Si wõi kül minna egga minno issa sulle taßsuda, mis sa poisikesele teed. Lasse tedda nälgida ja räbbalas läia, agga ärra lasse tedda wargaks ja rõõwlikks sada. Ta peab pealt watama, kui mind surmatakse, et ta minnußt õppetuse märki wõttaks ja minna nenda omma surma läbbi poisikesele kasso

sada's, sest et ma ello aeges sedda polle jõudnud tehha. Kes teab — ütles ta weidraast naeratades — kes teab, ehk nuttab minno Bernhard wahhest mõnne piisara minno pärrast, kui ta mo werd nääb jookswad. "

Nenda räkis kurjateggija, ja Türru Neimark kinnitas tedda kõnne ja palwe läbbi temma hea mõtte ja mele sees temma surma päwani, mis peagi kätte tulli.

Sel aeal olli wangikoija ees suur ja kõrge kimwi jalg ehitud, kelle pealmise äre ümber raudwõrre warjuks olli pandud, ja mis kaagiks nimmetati. Selle peal istus Andres Wüstermann walgis, musta pallistustega aetud ridis, loia järri peal, silmad walge rätikuga linni seotud ja käd ristsis rinde peal. Lühhikese sõnnadega manitses ta omma poega weel kõige hea pole ja tänas Neimarki ta armastuse eest süddamelikult. Kurjateggija selja tagga seisis timmuk, ja otas palwe lõpmist, mis Petri-kirikõ aulil õppetaja Baggesen wangi nimmel waljo hälega teggi. Seie sadik ei tulnud Bernardi silma ei ainustki piisarat. Agga sel filmapilgul kui õppetaja " Amen " ütles ja timmuk särrawat mõela surmahobiks üllestõstis, hakkas poisike raske nuuksumisega nutma. Ühte aego näggi ka Neimark, kes üksifilmi, et kül püsti juukstega, kurjateggija peale wabtis, temma näo peal rõmolikumist ollewad, mis siiski

hopis äkkitselt ärra ei lõpnud, kui werrine pea mahha olli kuffunud.

Stse kui surnud, tulli Bernard Reimarli käre kõrwas koddoo. Sel päwal ei tahtnud ta ei süia egga jua ei ka — ja se olli suur asst — wiolit mängida. Üksisilmi mahha wahtides istus ta sõnna lausumata maddala järri peal ja tulli sepärrast emmandal Margaretal halledus temma pärrast.

„Sesinnane rohhi olli kange ja mõrro,“ — ütles Reimarl omma abbi kasale — „agga ka wägga häddast tarwis. Andko Jummal et se poissi parrandas.“

Reimarl olli, kuida üllemal kuulsime, wan-gihones ennese kohta mõnd hea nõu ette wõtnud. Kui ta lahti olli sanud, hakkas ta holi-kalt ette wõtetud nõu täitma. Ta teggi laulusid, kirjutas kirjo ja läkkitas neid ja omma laulusid mitme Saksamaa würistidele, ja pakkus en-nast neile tenistusse. Ka Hamburri linnas otsis ta ennesele tööd. Nenda tulleb mõistlikule ka hädda ja waew kasuks! Ni kaua, kui Hamburri rahwas weel Reimarli willetjust mälletasid, senniks olli temmal tööd kül, kelle jures ta just mitte warrandust sanud koggoda, ommetige omma iggapäwast leiba sai.

Liggemale wiis kuud pärrast Busermanni huffamõistmist, kellest Reimarl omma majalapsi

lõwaste kelas räkimaſt, iſtus Neimark piſſo-
 keſe laua tagga afna al, ja kirjutas ſure waes-
 wa ja holega ſeſugguſe kirja kallal, kellega
 Hamburri linna radiherrat ammetile ſeadeti.
 Selle tö eest lotis ta ka head hinda ſada.
 Seſt Neimark oſkaſ wägga kennaſt kirjutada,
 trüktähti ja kōiſſuggu wiruſid kirja illuſſ ſulle-
 ga tehha, ka oſkaſ ta ſärjeſappiga kirjutada,
 miſ meie päwil ennami prugitaw polle. Se-
 ſinnane kirri, miſ Neimark nenda walmiſtas,
 olli kalli ſinniſe ſammetiga palliſtud ja peaae-
 go walmiſ ſamaſ. Klara, Brigitta, kellel weile
 Silwius ſülleſ olli, ja Bernard wahtiſid ülle
 lauliko õlla temma kunſtliko tööd. Et parras-
 jaſt lõdune aeg olli, ſiis tuli emmand Margas-
 reta, ſuur liud täiſ maitſewat ja aurawat leent
 kätte wahhel, piſſokeſſe tuppä, ja tahtiſ roga
 ſurema laua peale panna. Temma tee läkſ
 laſte ſelja taggant möda, keſ kirja wahtiſid.
 Sel ſilmapiilgul pöraſ Bernard, kelle ninnäſe
 magguſ roa hais olli tulnud, ennaſt äkkitiſelt
 ümber, ta kiljatas waljuſte ja ühtaego kukkuſ
 lemeliud mahha ja ſelle ſiſſikond puiſtati maa
 peale. Ugga miſ weel pahhem olli, Neimarki
 kirjutuſe laud ja kōik miſ ſeal peal olli, kukkuſ
 ka pörmändale ja läkſ lemega ſeggamine. Bri-
 gitta, keſ poiſi läeſt ka hea wopſo olli ſanud,
 ei jõudnud ennaſt muido jallul hoida, kui et
 ta jahmatand laulikuiſt kinni hakkas. Kuida
 ſe ümber- ja mahhakukkumiiſe luggu olli tulnud,

ei sedda teadnud kegi selgeste bölda; muudkui se olli selge, et Bernard selle seggaduse allus-taja olli olnud. Pois olli otsego hulluks sa-nud ja arvati otse kest päwa aeal tonti näg-gewad. Ta näos olli ehmatus, silmad ollid kui likumatad klastid, ta seisis seljakile, hoidis käed tõrjudes ees ja wahtis üksisilmi ühhe asja peale, mis kellegi muitele hirmo ei teinud, — se olli wasstika pea, mis kõige lemega ja jalga-dega pörranda peal maas olli. Se roog olli lauliko suu pärrast, ja sellepärrast olli emmand Margareta sedda omma mehhele temma waewa-tasfumisest walmistand. Neimark olli nisam-ma ehmatand kui Bernard, sest kallis kirri omma kalli pallistusega olli otsekohhe kest leme-loisku sattunud ja sepärrrast otsas! Margareta kahhetes omma kallist liuda, toito ja hukkasa-nud pörmandid. Kui Neimark kurwa melega hüidis! „minno kirri!“ — siis alles märkas emmand Margareta kahjo surust. Ei ta wiit-nud kaua aega, waid hakkas pahhema käega kirja nurgast kinni, ja kui ta sedda sai leme-upputusest peasnud, sirrutas ta parremat kät Bernardi pea pole, et tedda ärwis karwo piddi rapputama. Selle ärwimisele lissas ta need sõnnad jure: „oh sinna nurjato pois! Eks tulle kõik õnnetus ükspäinis sinno läbbi meie peale!“ Ta panni kirja laua peale, ja seadis nüid mõllemad käed Bernardi karwade sisse. Ber-nard ei lausund wasto, egga püidnud ka ei pög-

geneta egga wasto tõrkuda, waid lastis enne sega teha, mis Margareta käed tahtsid. Ses sinnane rahholine kannatus satis temmale ussinamine kaitaja, kui suur kassa sedda olleks teinud.

"Ja kui sa temma pea otsast kassuksid" — ütles laulid, ja hakkas omma naese käest linni — "egga sa sedda kahjo ennam sündimataks woiks teha. Oh ma waene!"

"Ujja tedda ärra!" hüidis emmand Neimark ja pühkis põllega leent kirja pealt ärra — „ta on meie õnnetuse lind.“

"Ei ma sedda tohhi teha" — kostis Neimark — "ma ollen jo temma isä wasto lubband, tedda kaswatada."

"Sedda head, kallist toito" — räkis ja kurtis Margareta — "meie wiimne suur liud, ja puhhas põrmand — eks ta olle nüid kirjo kui mängolaart? — "Ma tahhaks kül teada" sedda räkides pühkis ta kirja pealt mitmed särjesappi ja mustaga kirjutud tähti mahha — "mis pois sisse ühhe kõrraga olli läinud? Wist kurri waim, mis Wustermanni seltsis peab liikuma. Nägi ommetige pois, mis so mele tulli, et sa sesugust seggadust, õtse kui Pabiloni torni jures, siin teggid? Wata kangekaelust! kas ta sõnnukest kostab?"

Bernard ei kostnud ka ei sõnnukestki, waid wahtis ikka wärrisedes waskika pead, mis emmand Margareta ärra korjas. Kui kõik raso

kesed ka liua tükkid ollid ärrakorristud, pesti pörmänd puhtaks. Agga laulikul olli sõgi isõ ja janno ka lõpnud; sellewasto tõusis temma jures suur murre, kuidä ta sedda kahjo jälle piddi parrandama, mis olli sündinud. Tä piddi nüid uut pergamenti*) ja sammetit murretsama. — Agga kust hinda wõtma? Ras kes mõttes kõndis ta möda tubba, ja löi pois peale silmad, kes nurgas kükakile istudes kibbedaste nuttis. Wimaks olli ta süddame, ras kus lõpnud. Neimarck läks pois liggi, kumardas temma jure mahha ja küsis ärmsa hälega ta käest: „Bernard rägi: kuidä se ommetige tulli, et sa sedda ullo tempo teggid?“

Bernard hakkas mõllemate kättega Neimarcki kaelast finni, panni omma suu temma kõrwa jure ja räkis tassa iljokeste ja nuttes mõnd sõnna kõrwa sisse.

„Waene pois!“ kurtis Neimarck — „Ma arwasin kül, et se hopis isseärralik asst piddi ollema. Roh, jä nüid jälle rahhule; minna polle jo ennam suggugi kurri.“

„Roh, se luggu on õmmetige hopis liig!“ kääritas emmand Neimarck — „Sinna annad poisile weel õigust temma ülleannetuses. Mis ta siis ütles ommaks wabbanduses?“

---

*) Pergament on silledataks aetud eesli ehk lamba nahk, selle peale wannal aéal kirjutati, ja meie päiwilgi kõik sured kinnituse kirjad tehakse.

„Kül sa saad sedda teada“ — kostis Reimark — „seddapuhko on mul häddalifemat murret.“ Nende sõnadega astus ta kasti jurekus wiol sees olli.

„Eks ma peaks sinnoga esmalt Jummalaga jätma?“ ütles ta pakkitawa süddamega. „Weel üksford sinno kallist häält kuulma? — Agga ei! temma kallis hääl pettaks mind, ja ma ei raatsiks tedda wahhest ärrawia.“

Korruga hakkas ta wioli kastiist finni ja wõttis sedda sülle.

„Mis sa tahhad tehha?“ küsis emmand Margareta omma abbikasat.

„Ma tahhan sammetit ja pergamenti osta, kostis Reimark kindlaste.

„Kas wioliga?“

„Jah wioliga“ — kostis laulik.

Emmand sai nüüd arro, et laulik wiolit tahkis käest anda, ning selle hinnaga sündinud lahjo parrandada, sepärrast ütles ta: „Minno ehk Silwiusse pärrast polleks sa mitte wiolit ärraannud, agga sesuguse nurjato pois'i pärrast teed sa sedda.“ —

Reimark hoidis kasti rindel, ja watas lahseste omma abbikasa filmi ning ütles siis: „oh mo kallis Amarillis! mitte üksnes sedda — waid kõik wiolid mailmas annaks ma hea me-

lega sinno ja meie poeafese eest ärra, kui ma selle läbbi teie pealt jõuaksin kahjo pöördä. Agga rägi, kes se olli, kes wiolit tullelekest wälja tõi, egga omma ellustki holind?"

Margareta jäi nüüd wait; agga mõllemad tüdrukud, kennele wiolimäng allati wastameelt olli olnud, ollid rõõmsad, et se riistapu ärra pididi widama, ja ütlesid teine teise wasto: "wiol peab ärrawidama! kas kuled Klara? kas kuled Brigitta?"

Need sannad aitsid Bernardi rutto jallule. Ta kargas lauliko jure, hakkas kättega ta ümber kinni ja ütles palludes: "Jürri! kallis Jürri! oh ärra wi wiolit mitte ärra! kelle peal tahhaksime siis mängida? Siis ei tahha ma ka enam ellada! Jah, Jürri, raiu ennemine minno pea otsast mahha, kuidä minno isfale tehti; agga jätta wiol seie!"

"Poisike teeb minno silmad lahti" — ütles Neimarck ennesele — ja näitab, kuidä innimenne aealiko asjo rohkem armastab, kuidä Jummalä ees õige on. Bernard polle omma lihhaliko isfä mitte nendä armastanud kuidä seddä wiolit! Ennest näitäs asfi kül teistwiisi. —

"Lasse mind lahti, pois!" ütles ta kõwaste — "ja panne tähhele, kui meie süi läbbi kellelegi on kahjo sündinud, siis on meie kohhus seddä parrandada ja tasfuda, maksfo se mis tahhes. Se on nendä Jummalä käs ja tahtmine."

Ta peastis poisi käd ennese küllest lahti ja tõttas kätiga ärra. Ürrikese aea pärrast astus ta sellega, kõndimisest lõõtsudes emman- da Pimpeli majase.

„Kallis emmand!“ ütles ta poolkaudo hingeto — „ma toon sulle kalli noosi — pandis. — Sa pead mulle 20 rubla selle peale laenama. Oh se on küll 500 ja veel rohkemgi väärt!“

„Di, mis asi se küll olleks!“ kostis emmand immetsedes. „Ma polle suggugi teadnud, et sul ennesedda sesuggusid kallid asjo olleks olnud. Mis asi se siis on? Kas sa sedda noosi wahhest wimatisest tullekahjust pärrisid, wai on wanna Wüstermann. —“

„Wata seie“ — lõppetas Neimark lobbiseja kõnnet — „wata sedda kallist mängoriista —“ ta tombas sedda kätist wälja — „se on Kremona linnas Italia maal walmistud, kuidatemma sees on luggeda, ja meistri nimmi on mailma kulus Amati — se on meie kelet armole, ja õigussega nenda nimmetud, sest temma wiolid armastab iggamees.“

„Oho,“ kostis emmand Pimpel — „selle räbbala peale ei laena ma mitte üht rubla — temmas polle jo kahhe koppika eest puud, kui ma tedda katki lõhhun.“

„Kutki lõhkuda?“ hüidis Neimark ehmatand. „Ollud sinna siis metsalise sohki, kes mängohälest koggoni luggu ei pea? Wiolid

lääkse kül wahhest katti, et limimise läbbi neile parremat häält soetada, agga minno wioli jures olleks se tö hopis asjata, sest kaunimat häält polle ollemaski. Kas tahhad sedda kuulda ja mulle siis 20 rubla laenata?"

Reimarł wöttis poogna kätte, ja seadis mængima.

"Zummala pärrast, lass olla!" pallus emmand Pimpel — "ma ollen sedda frigginad ommas majas kül kuulnud! Sellepärrast isse ärralikult ajasin ma sind majast wälja; sest selle eest pöggenesid jooksikud, hired ja rottid, ja ka teised hüirilised ähwardasid meilt wälja minna."

Reimarł watas halledusega omma kalli wioli peale, kellele naene omma lorriga liga teggi.

"Ei sa anna mulle siis mitte?" küstis ta iljokeste.

"Kasklummend rubla? ei foggoni!"

"Ons sul minno ramatude jures kahjo olnud? Kas ma ollen neid wägga sure hinna eest sulle pandiks andnud? ons naad mühidud wai mitte?"

"Noh, pool kaudo kül! Ja et sa nääd, et minna ni sitke polle, kuida sa wahhest arwad, siis tahhan ma sulle 5 rubla wioli peale laenata."

„ Kes on minno ramatuid ošt nud? küsšis Neimarf.

„ Kaup polle weel tehtud „ — kostis emmand Pimpel — „ üks Kootsimaa herra kaup, leb neid alles. Wata seal ta praego tulleb. „

„ No! siis küsši tedda, kas ma omma kalli wioli eest paljo ollen nõudnud. Ja kui temma pišutki laulo- ja mängo- häält tunneb, siis annab ta mulle wišt õigust. Agga siis on ta tarwis, et ta wioli häält tuleb. „ Ilma lubba küššimata hakkas ta priškeste mängima, nenda et wõeras herra ja emmand Pimpel omma sõnnagi ei kuulnud; egga lõpnud mäng enne, kui emmand torredal kombel mängijalt wiolit ähwardas kääst wõtta. „ Aus Herra, „ — küsšis Neimarf wõera kääst — „ efs teie ka arma, et minno wiol 400 ehk 500 rubla wäärt on? „

„ Minna annaks teile ni mitto tuhhat selle eest „ — kostis wõeras — „ kui teie omma wioliga ühtaego omma mängo wõilšite müia. „

Se lühhike jut teggi suurt head. Neimarfi meel sai wägga heaks ja emmand Pimpel laenas nüid 20 rubla. Kõl olleks laulik heamelega Kootsimaa herraga ramatude pärrast weel kõnnelenud, agga 20 rubla kihhelešid piškus ja põrmand jalge al; agga südda tahtis lõheda. Kui ta laenajat sai wioli hoidmise pärrast weel pallunud, jättis ta õbigiga, agga om

ma wiolit raske süddamega Zummalaga ja ruttas uksest. Treppi peal jäi ta seisma, pühkis täied pissarad silmist, panni käed risti ja ütles: „Minno ramatud jo wiol on nüid käest läinud. Oh kallis Zummal! jätta mulle nüid weel mo naest ja last!“ Ja siis tõttas ta tele.

Pergamenti ostis ta isse; agga sammeti ostmist jättis ta omma abbi kasa hõõks, kes, kuida kõi naesterahwas, sesugguse ridelauba peale oshawam olli. Pärrest lõunat olli ta jälle täieste töö.

Kui Bernard omma kassoisat ilma wiolita näggi koddod tulleswad, hakkas ta libbedaste ja wallufaste nutma. Siis läks ta nurka, nuttis weel ja uinus wimal's maggama. Reimark watas omma töö kallalt aeoti poisil pole, ja kui ta tedda kahwatuks näggi sawad, panni ta tedda omma asfemele sängi ja kattis tedda rietega finni. Ohto eel hakkas poisil pallawatusk. Ta looskles, kõnneles unnes ja ajas rided pealt ärra.

„Pois on haige“ — ütles Reimark muretsedes omma abbi kasa — „tännane ehmatu on tedda haigeks teinud.“

„Sedda weel olli waja!“ ütles emmand Margareta pahhanded. Smmetige, kui armas Zummal tedda ennese jure wõttaks, olleks temma ja meie ka waewast peastetud.“

„ Oh Margareta, ärra rägi seddawisi! „
manitses Neimarf — „ Meie taewane Jäsa
woiks jo meie poeakesega seddasamma tehha. „

„ Ugga ütle mulle ommetige, „ kaebas nae-
ne, „ mis meist weel peab sama, kui luggu
ikka nenda käib? Tahhad sa ikka poisi jures
istuda, tedda finni katta, temmale jua anda,
kuida ja siis hommen jõuad tööd tehha? Kui
poisil soetõbbi hakkab, egga meiegi siis sest pea-
se! Eks ta jamsi jo?

Luggu olli ka tõeeste nenda. Pabtiste sil-
madega jamsis Bernard wiolist, wahhest jälle
omma isä peast, mis ta waagnas näinud ja
mis ta piddand söma, wahhest jälle Margareta
waljusest ja Jürri heldusest.

„ Armas ellake „ — ütles Neimarf omma
abbikasale — olgo sulle teada, et Bernard, kui
ta sind tänna lõune aeal waagnaga näggi tul-
lewad, wassika pead omma isä werriise pea
farnatseks arwanud, ja selle läbbi ni raskeste
olli ehmatand. Se ep se aäsi olli, mis ta
mulle kõrwa johhis. Ja olleks sinna isä ni
liggidalt kui meie mõllemad sedda huffamiest
näinud, ja werriist pead omma jalge ette näind
werewad; kül sa annaksid siis õlpsamalt poisi
tännast eksitust andaks. „

„ Ugga mõtle ommetige, mees! mis meist
kül peab sama, kui need allalised murred kog-
goni ei lõppe?! „

Ja Neimark kostis lauliko suuga ja usklike süddamega :

„ Mis mul' sest surest murrest abbi?
Mis kasso annab kurvastus?
Sa lääd kül wannaks murre läbbi,
Ei löppe sinno willeksus
Kui sinna liast murretsed
Siis ennam waewa kaswatad. “

Paulo sõnnadel on ikka surem wäggi innime se süddame ülle, kui teistel sõnnadel. See pärrast ei usaldand Margareta mitte ennam wasto räkida, waid arwas sedda salmi õtse lülewelt antud, ja allandas ennast usklikeult selle alla. Neimarki kasso peale läks ta abbikasa ja mõllemad tüdrukud maggama, agga ta isse jäi haige jure, kedda ta saggedaste kõigest jõust piddi assemel finni hoidma. Ta andis poisikesele rawwanduse tuksas rohkeste külma wet jua, selle järrele ta pärrast kulle laulo kangeste hakkas higgistama ja siis rahholisemaks sai.

Teisel päwal tulli emmand Pimpel lauliko jure, ja sobhis temmale jutto kõrwa siise. Warsti läks laulik temmaga wälja ja tulli alles pari tunni pärrast agga rõõmsa näoga tagasi. Müid lükkas ta radiherra kirja ja kõif pottikesed, kus särjesappi ja musta sees olli, kõrwale, ja hakkas sure holega teist kirja kirju

tama. Ta kirjutas terve päwa ja terve öö. Urwašt idusis ta omma toli pealt, panni pead jahhutuseks külma akna ruto külge, kõndis siis mööda tubba, kõnneles pommisedes ja lahutas käsfi kui õppetaja kantslil. Kui ta omma poeas kesele, kes ällis maggas, sai suud andnud, ja omma naesele, kes haiget walwas, tänno ja armastuse pärrašt sai kät pigistanud, läks ta ue holega omma töö jure taggasi. Agga emmand Neimark ei sanud mitte otsušt egga teada, mis töö se pididi ollema.

„Küllap sa sedda onmal aeal teada saad“ — nenda lõppetäs Neimark ifka temma nõudmist — „ja sa rikkusid omma ja minno rõmo, kui sa emmanda Pimpeli läbbi minno salladušt püiaksid teada sada.“ Teisel päwal hakkas Neimark rõmo pärrašt, et töö walmis sanud, omma naese kaela, ja tunnistas, et töö õige kauniste sigginud. Siis wõttis ta kirja, ja jooksis ruttušte koddunt. Tükki aea pärrašt kuuldi tedda taggasi tullemad, agga jalla astumise kõrwas ka weel teist kollinat.

„Kui minna selgeste ei teaks“ — ütles emmand Neimark — et wiol pandiks on, et emmand Pimpel liikumata kalf ja minno mees rahhašt lagge on: siis ussaldaks ma öölda, et praego wiolit ommast kastist koritakse.“

Ja, et emmand Neimark mitte wallet polnud kuulnud, sedda ütlesid temmale wioli häled, mis ukse tagga kuuldi. Korraga läks ukse lahti,

ja Neimark astus tuppa, teises käes viol, teises pogen. Ta tulli omma abbi kasa pole, hakkas temma ümbert finni, nenda et viol ja pogen naese selga risti tullid, ja waotas tedda rõmo pärrast omma rindele.

"Ta on jälle minno omma!" õiskles ta rõmo pissaratega. Tühhise annesulle läbbi olen ma tedda jälle kätte sanud."

"Ja omma hole, omma pea ja kae läbbi!" — õiendas emmand Neimark. Agga sa kär rad poisil ülesse."

"Tõusko nüid peale!" kostis Neimark rõmustes. "Kui ta violit näeb, saab ta wist terweks."

Ta panni wioli seisma ja tõi kasti õuest sisse.

Nüid hakkas ta omma naesele räkima, kuidas luggu olli olnud ja ütles: Se Kootsima herra, kes minno ramatud emmanda Pimpeli kääst ostis, olli Kootsi kuningaga tallitaja sikkertar meie Hamburri linnas, kedda ommale maale surema ammetile taggasi kutsuti. Sellele olli emmand Pimpel mind ettekiitnud kui õppetud laulo ja ramato teggijat, kes kõige asja peale õsaw, muud kui rahha koggomises ja hoidmises rummal. Se jut polle minno ennesegi arwates hopis walle. Oma sikkertari ettekiitumise peale laskis tallitaja herra isse mind emmanda Pimpeli läbbi kutsuda, ja andis mulle kirja tehha, mis Kootsima üllema kohtoherrade

kätte piddi minnema; se ep se tö olli, mis ma sinno ees fallaja piddasin. Se olli ni wägga tallitaja herra melepärrast, et ta mulle — arwa sedda römo! täis 25 rubla selle eest andis!

„Kakskümmend wiis rubla?“ kordas Margareta ohkades, sest ta arwas, mis asja selle summa eest kõik majase olleks sündind soetada, „Sul on siis weel wiis rubla alles, kui sa wioli said wäljalunnastand?“

„Wõtta näppust!“ kostis Reimark — „mõtle ommetige intresside peäle! Ma piddin rōmus ollema, et emmand Pimpel 25 rubla eest mo kalli wioli wäljaandis.“

„Oh sinna sõdikohing!“ karritas emmand Reimark. „Kui se naene ülle meie uksepakko tulleb, tahhan ma tedda õhhetada! Mis meil nüüd sennest pihkus on, et sa kaks päwa tüd dimataalt kui rätsep olled istunud ja tööd teinud? ei ühtigi!“

„Eks se olle ühtigi?“ küsis Reimark nularalt ja näitis wioli peale. Oh naene! oh Margareta! ärra walla minno römo sekka sappi! Kõl ma hakkam niohhe teist kirja jälle kirjutama, egga tahha waewast hoida. Ja kas tead weel middagit?“ Ta pani suu naese kõrwa jure, ja ütles: „kes teab, ehk ma saan weel Rootsi-kunninga tallitaja sikkertariks.“ — ütles ta maddala hälega. Sedda tähhendas herra mulle eemalt. Siis olleks kül ramato- ja lau-

lo, teggemine otsas, agga 300 rubla aastas ja weel mõnned kõrwalised koppitad pealegi, ei sünni meie kohta põllustada."

"Oh Jürri!" ütles einmand Neimark, ja panni käd risti! "kui se aäsi Jummal tahts mine olleks! hakka kahhe kääga sellest linnist, ja jätta lauloteggemist mahha."

"Noh, mis jääks mulle siis muud mo mele jahhutuseks, kui minno wiol? küssis Neimark kihwatand süddamest. "Kas sa nüüd weel kahhetse, et ma sedda jälle kätte sain?"

"Ei, oh ei mitte!" tunnistas emmand Margareta. "Dummetige on sul ilma wiolita weel middagit — paljogi. Kas se polle ühtegi? räs gin ma sinno omma sõnnadega" — ja panni ta ette lihawat ja terwisest punnetawat Silwiust, kes isfale wasto naeris. "Ja kas minna ka polle ühtigi? ja Klara ja Brigitta ka ühtigi?"

"Kül, kül!" tunnistas Neimark. "Paljo wiolid ollete wäärt. Egga sünni haiget Bernardigi unnustada. Agga poisil on õige surmaunni, et ta selle karraga ülles ei ärka. Issand, maggab temma, — ütlen ma omma Dnisteggija jüngritega — siis on ta terweks sa mas. Ja minna woin kül ilma kartusega piisut mängima hakkata."

Ta mõttis wioli, seadis teled hälele ja hakkas mängima, agga esmalt tasfakeste ja waltis ikka nore maggaja peale. Sesamma ärkas

jo esimeste tripude ael ülesse, wahtis selge filmiga ümber ja küsis äkitselt: "Jürri, es se olnud wiol?"

"Jah, ta ons, mo kallis pois!" distles laulik. "Kule ommetige, kui kauniste ta hüiab." Ta mängis.

"Lasse minna ka mängin!" pallus Bernard.

"Di, sa olled jo senniks weel nõdder" — kostis Neimark — "Kannata senniks, kunni sa hopis terve olled."

"Ma ollen jo terve!" kinnitas Bernard ja tõusis asfemelt ülesse. Lasse mind üht ainust forda mängida, kallis Jürri!"

Neimark ei jõudnud enam wasto toetada, waid andis wioli ja poogna poisi kätte, kes kül wärrisewa käega, agga nähtawa rõmoga mõnd tripu tõmbas. Peagi wõttis laulik isse mängimist ülesse ja Bernard wahtis rõmost läikiwa filmiga pealt.

"Wata!" kiitles ennast Neimark — "es minno wiol jõua immet tehha? Es ta olle poisikesele kõigeparrem arstirohhi ja kinnitus?"

"Kui ta jõuab immet tehha" — kostis emmand Neimark pilgates ja ulse jurest omma mehhe jure taggasi tules, — "siis katsu temma läbwi nüid 4 koppikad kirjakandjale kes sedda kirja tonud. — Tulle ommetige tuppa, armas Pealind!" hüidis emmand ulse pole.

"Hea sõbber" rakis Neimark sissetullijaga

— „ma arwan, sinno kirri seal toob mulle wiist tunnistkirja, et se ehk teine õppetud mees: te selts mind nende õsaliikmiks nimmetab. Ma ollen praego rahha polest kül waene, agga sedda rikkam hea mele poolt. Kas ma pean sulle nüid 4 koppika eest laulusid teggema, ehk mängima. Ma ollen parrajaste tööl — wallitse siis kumba tahhes.“

„Kas ma tohhiin lahti tehha?“ küssis emmand Margareta ja näppistas pitselit.

„Se on jo pealegi würstlik.“

Nüid panni Reimar wioli kõrwale, wöttis kirja kätte, ja wahtis tedda pealt holiakalt. Minno wiol on sulle pandiks kirjarahha eest — ütles ta kirjakandjale — „ja pealegi sesinnane sammetiga pallistud kirri seal laua peal.“ Ta wöttis siis kirja lahti ja lugges.

Luggedes tunnistas ta näggo suurt tähhelepannemist; ta näggo wennis imetsedes pitkaks ja wimaks langes käsfi kirjaga põlwe peale. Selle wasto tõstis ta silmad waggaste taewa pole ja räkis ligutud süddamest: „Jõsand, kes minna ollen, et sa mulle nenda teed? Wagga Jobile, kes paljo kaemine ja wallusamaste kannatas kui minna, andsid Sa kahhewõrra jälle taggasi, mis ta olli kaotanud — ja minna —! Ellake, naene, minno lapsed! ühhendage ennast minnoga, meie Jummalat tännama. Sest Temma, kelle käes kõik süddamed on kui weesoned, on armolise Weimari würsti

süddant juhhatand, et sesamma mind selle kirja sees omma ramato, loggo üllewatajaks nimmetab, mulle aastas 450 rubla, pri korterit ja kütet tootab, ning aega ja mahti kül weel ananab laulusid ja ramatuid teha. Ma piddin omma ramatud, loo polest nappilt 100 tükki ennesest tõukama, ja leian nüüd mitto 1000 jälle! Ramatuide seas ellan ma nüüd kõid ommad päwad — mis kallis ello saab se ollema! Ja sedda õnne läkitab mulle Jummal mo lauliko ammeti läbbi, sest ma ollin selle armolise Würostile omma laulude promi läkkitanud. Oue sepärrast kidetud, kallis lauliko tarkus!”

„Ja mis se õn? Küssis rõmopissaratega emmand Margareta, ning tõstis pabberi lehhesest üllese, mis kirja seest mahha kukkus.

„Se kirri juhhatab meie kätte 150 rubla reisi- ja weddo, kullo tarbeks — ütles Reimarl.

„Et lähheme siis õnnistud Weimari- maale. Kui seal ka pima ja met ei jookse, siis saab meil ommetige iggapäwast leiba ollema ja mul — paljo ramatuid. Pealind, sinno küssi tõi õnne! Ma tahhan 4 koppika assemel 2 ehk 3 rubla so piiko panna, kui ma omma rahha- kirja saan wahhetanud.

Suwr rõõm, kuidas sedda siin nähti, ei jõua paljo sõnno teha. Kui suremad lapsed wannemaid nuttes näggid teine teist kaenlasse wõtwad, nuulsusid nemmad ka, ommetige naeratafid nemmad nutto wahhel; sest nemmad

mõistfid kül, et wannemad mitte kurbtuse pär-
rast nutnud, waid rõmo pärrast. Ja Reimarf
wöttis omma wioli jälle kätte, ja mängis ni
kauniste kui ialgi enne sedda, kalli laulowisi,
felle kõrwa ta ligutud süddamest laulis:

„ Kes Jummalat ni lasseb tehha
Kui temma tunneb üllewelt;
Ei Jummal temmast ärra lähhe
Et temmal kül on hädda teal.
Kes Jummalast ei taggane
Ei Jummal tedda unnusta. “

Rõik need innimesed, kennest sesinnane jut
rägib, on jo ammogi surma roaks sanud. Rõi-
geesvalt surrid Hamburri linnas auahne Bus-
termann ja temma naene waesuses ja ilma
kurtmata. Mitto astad iljemine surri ka Rei-
marf ja temma abbiķasa Weimari linnas.
Ugga ta olli omma ello aeges paljo laulusid
teinud ja kirjutanud. Temma tehtud kirjasiid
on weelgi alles, temma waggad laulud on lug-
gemata hulka ristirahwast ärratand, rõmustand
ja finnitand. Ka meiegi lauloramatus on tem-
ma laul: „Kes Jummalat ni lasseb tehha“ —
mõnnus trõõstima, ja temmast tehtud wiis üp-
ris wägga kaunis, ja sellepärrast jo peame
laulikut aus piddama.

Weimari linna aearamat juttustab, et Ber-
nard Busermann aastal 1711 kui würstlik
mängomeister ärrasurnud, ja et temma abbiķasa

Reimarki tüttar olnud ristinimmega Amarillis. Sennest same arro, et laulikule pärrast weel üks tüttar sündinud, kellele ta jälle omma tahtmise järrele sesammasugguse mõera nimme andnud, kuidas ta, kül emma meelepahhanduseks, jo omma poea Silwiusese olli pannud.

Kirjotaja lõpetab omma jutto süddamelikko sowimisega, et ta nored luggijad ka ikka Zummalat lasseks tehha, agga mitte omma issemeliko nõu järrel ei teeks: Siis on nende põlw hästi siin, agga parrem weel seal ilmas.
